

accent

**NY
SERIE:**
RUNES
PLANERINGS-
SKOLA

**"ALKOHOL
HÖR INTE TILL
JULEN"**

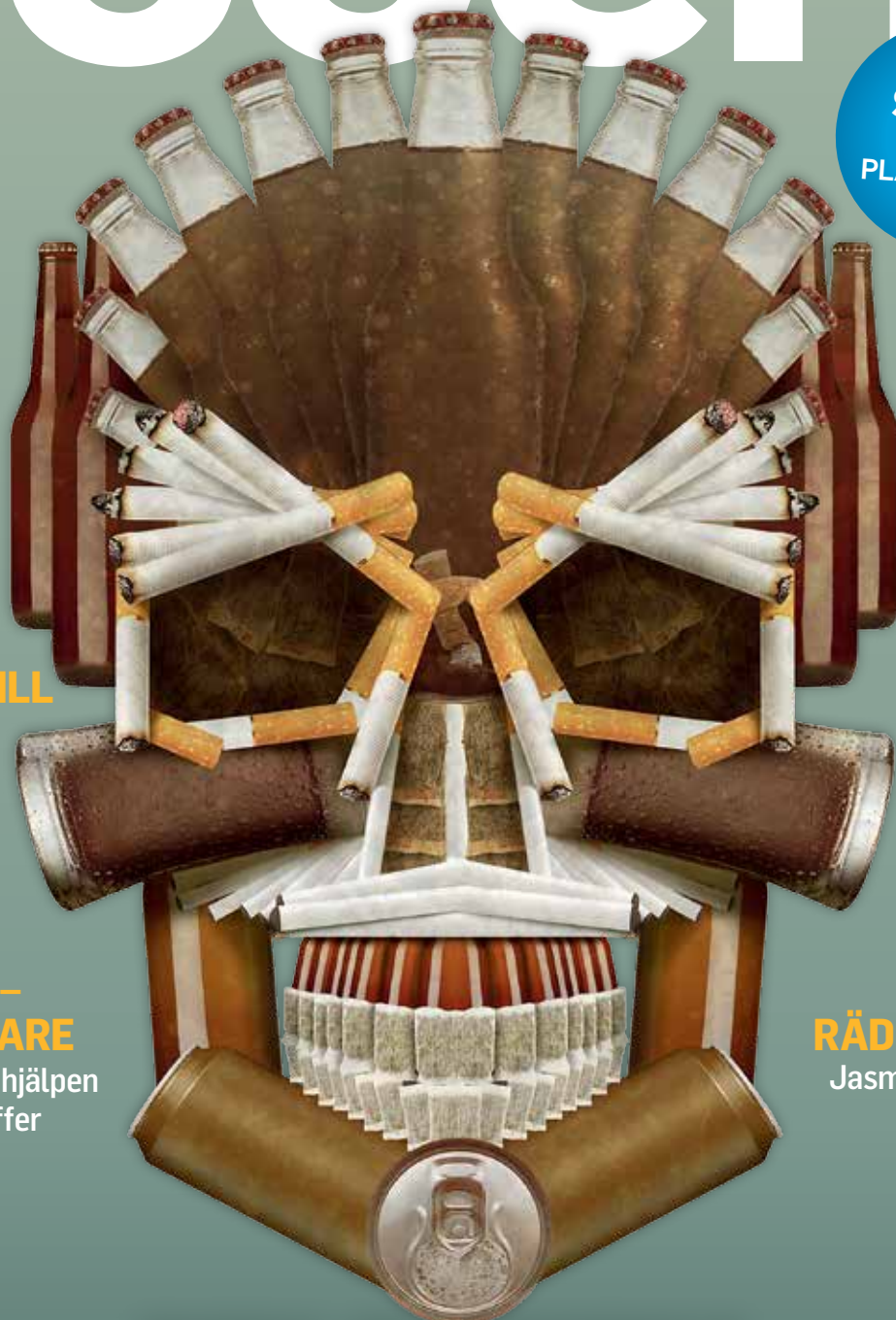
Börje Salming
gillar Vit jul

**SRI LANKA –
TIO ÅR SENARE**

Så gick det med hjälpen
till tsunamins offer

**"MUSIKEN
RÄDDADE MIG"**

Jasmine Kara i stor
intervju om sin
nykterhet

DEN SVENSKA PENSIONSSYNDEN

Dina pensionspengar investeras i tobak och alkohol

VÄLKOMMEN TILL:

DIGITAL KICKOFF

2015 är snart här och med det ett spännande år av en massa ny verksamhet. I januari ger vi alla medlemmar möjlighet att mötas genom digitala kickoffer på kvällstid. Den moderna folkrörelsen tar steg framåt och möts genom NBV:s fantastiska videokonferensanläggning som skapar möjlighet till möten på ett helt nytt sätt!

Boka in datumet redan nu!

DATUM

Mån 19/1

Tis 20/1

Ons 21/1

Tor 22/1

Mån 26/1

Tis 27/1

Ons 28/1

Tor 29/1

DISTRIKT

Västerbotten och Norrbotten

Jämtland och Västernorrland

Uppsala, Dalarna och Gävleborg

Östergötland, Kalmar och Jönköping

Västmanland, Gotland och Örebro

Göteborg och Bohuslän, Älvsborg och Skaraborg

Stockholm, Södermanland och Värmland

Halland, Skåne, Blekinge och Kronoberg

ORTER

Umeå, Älvsbyn, Luleå?

Östersund, Örnsköldsvik, Sundsvall

Uppsala, Falun, Borlänge, Söderhamn, Gävle

Linköping, Kalmar, Jönköping

Köping, Visby, Örebro

Göteborg, Borås, Skövde

Stockholm, Eskilstuna, Karlstad

Halmstad, Malmö, Hässleholm, Karlskrona, Växjö

Information om exakta tider finns på www.iogt.se

Är det något ni funderar över så hör av er!

Robert Lindh, 0733-72 62 19 eller robert.lindh@iogt.se

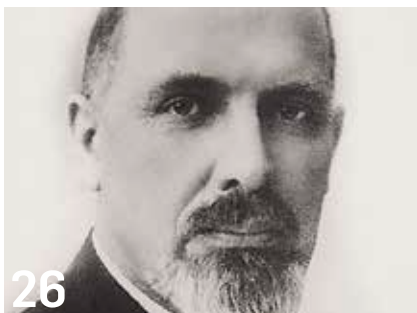

Granskning. Storleken på din pension beror delvis på hur bra det går för alkohol- och tobaksindustrin. Läs Accent:s granskning av AP-fondernas investeringar.

Vit jul. IOGT-NTO-rörelsens kampanj Vit jul genomförs för åttonde året i rad. Vi har träffat ambassadörerna Veronica Palm och Börje Salming.

Julmust. Läs historien om nykterhetsmannen och läskfabrikören Robert Roberts som ville finna ett bra alkoholfritt alternativ för julbordet.

Internationellt. Sri Lanka drabbades hårt av tsunamin 2004. IOGT-NTO-rörelsen gjorde stora insatser för att hjälpa. Hur gick det sen?

Intervju. Jasmine Kara slutade dricka alkohol för att rädda sig själv från missbruk och för att kunna satsa på det hon älskar mest – musiken.

Varför accepterar vi alkoholens risker? | 6

En av hundra som dricker på rekommenderad nivå dör av sitt drickande. Forskare ifrågasätter det rimliga i den toleranta syn som finns på alkohol.

All scoutverksamhet nykter | 9

På senaste stämman beslutade Scouterna att all deras verksamhet ska vara alkoholfri. Detta mycket tack vare NSF:s arbete.

Narkotikavården läcker | 10

Två av tre patienter som behandlas för heroinberoende i substitutionsprogram har någon gång sålt eller delat med sig av sin medicin.

Pensionen ska inte vara alkoholberoende | 4

LEDARE Det är orimligt att statliga pensionsfonder investerar stora belopp i alkohol- och tobaksindustrin, skriver Pierre Andersson.

En jul för alla | 62

ORDFÖRANDEN Genom att uppmana vuxna att ta ställning för en vit jul låter vi fler barn få uppleva den där julen som alla barn har rätt till, skriver Anna Carlstedt.

OMSLAGSILLUSTRATION
Magnus Frederiksen

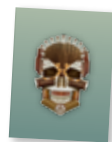

FOTO: MATHIAS LÖVSTRÖM

Chefredaktören.

Pierre Andersson

Gör om, gör rätt

Pensionen ska inte vara alkoholberoende

Storleken på din och min pension avgörs, åtminstone delvis, av hur bra det går för alkoholindustrin. En industri som gång på gång ertappas med att cyniskt göra allt för att öka sin försäljning – på bekostnad av miljoner människors liv och välmående.

Hur kan det vara så? AP-fonderna som är satta att förvalta våra pensionspengar har investeringar i alkohol- och tobaksindustrin på närmare 17 miljarder kronor. Ju mer sprit och cigaretter det säljs, desto högre blir din och min pension.

Vi skulle kunna ändra på det här. AP-fondernas ledning har redan idag uppdraget att ta hänsyn till etik när de väljer sina investeringar, men det räcker bevisligen inte. Innan det blev klart att vi får ett extra val i mars hade riksdagens så kallade pensionsgrupp planer på att se över riktlinjerna för AP-fondernas investeringar och de skulle kunna välja tuffare skrivningar än dagens. Jag tror inte att svenska folket vill ha en alkoholberoende pension.

I nummer 6/14 skrev jag om sommarhemmet Getholmen i den här spalten och placerade det felaktigt på en ö utanför Örnsköldsvik. I själva verket ligger ön utanför Oskarshamn och sommarhemmet drivs av IOGT-NTO-föreningen där. Rätt ska vara rätt.

Opinion.

SKRIV TILL OSS på accent@iogt.se
eller Box 12825, 112 97 Stockholm

Uppmärksamma barnen hela året

■ När FHI/Riskbruksprojektet lades ned 2010 så ansåg jag att det var otroligt viktigt att vecka 45 fick leva vidare. Vecka 45 ska inte vara någon punktinsats, utan vara en upptakt och en plattform till ett arbete som ska genomsyra och pågå hela tiden. För att arbetet ska bli verksamt och ge resultat behövs det samverka med många samhällsaktörer.

Det är för barnens skull som jag driver denna fråga. För jag tänker på alla de barn som drabbas och far illa på grund av att en eller båda föräldrarna dricker för mycket. Enligt Folkhälsomyndigheten är det 385 000 barn i Sverige och räknar man in psykisk ohälsa så är vi uppe i 500 000 barn som far illa i sin hemmiljö i Sverige.

Det är inte ok, det kan aldrig någonsin vara ok, att så många barn ska må dåligt och fara illa.

Vi får inte heller glömma den stora samhällskostnad som alkoholen orsakar. Det kan aldrig bli någon förändring till det bättre så länge vi har den alkoholnorm och den tillåtande attityd som vi lever med. Jämför vi den allmänna inställningen till rökning och till alkohol så blir man förvånad. När det gäller rökning vill man uppnå nolltolerans. För barnens skull önskar jag att även alkoholen börjar diskuteras på samma sätt.

**GUN-LIS ROOS, MEDLEM I IOGT-NTO OCH
ORDFÖRANDE I STOCKHOLMS LÄNS
NYKTERHETSFÖRBUND (LNF)**

Mest läst på accentmagasin.se den senaste månaden

1. 7 nyktra trender i världen
2. Per Holmnekt: Mina ärr har gjort ont
3. Vad är medberoende?
4. 7 myter om cannabis och legalisering
5. Varför accepterar vi alkoholens risker?
6. Bakfickan – ett andra hem
7. SJ ser mellan fingrarna när passagerare dricker medhavd alkohol
8. Så ska barn få bättre hjälp vid utredningar i Socialtjänsten
9. Alkoholfri whiskey lanseras i Europa
10. Drack som gravid – nu provas hon i domstol

Redaktionen. Det är vi som gör Accent.

accent

Accent ges ut av IOGT-NTO.
Pressläggning detta nummer: 5 december
Nästa nummer kommer ut: 30 januari

Pierre Andersson
Chefredaktör och ansvarig utgivare
08-672 60 51, pierre.andersson@iogt.se

Maria Zaitzowsky Rundgren
Featureredaktör, reporter
08-672 60 56, maria.zaitzowsky@iogt.se

Eva Ekeröth
Nyhetsreporter
08-672 60 50, eva.ekeroth@iogt.se

Nathalie C. Andersson
Digitalredaktör
073-372 62 53, nathalie.andersson@iogt.se

**Tobias Berving &
Olof Rydén**
ETC Kommunikation

Bildbehandling Ola Falk **Korrekturläsning** Gunborg Mellegård **Medverkande detta nummer** Fredrik Quistbergh, Magnus Frederiksen, Anna Carlstedt, Jonas Eriksson, Rune Nilsson, Anders Perstrand. **Adress** Accent, Box 12825, 112 97 Stockholm

Telefon 08-672 60 50 **Fax** 08-672 60 01 **E-post** accent@iogt.se **Webbplats** www.accentmagasin.se **IOGT-NTO:s förbundskansli** Tel: 08-672 60 00, Besöksadress: Gammelgårdsvägen 38, Stora Essingen, Stockholm, www.iogt.se **Prenumeration (295 kr/år)** och **adressändring** Tel: 08-672 60 38, prenumeration@iogt.se, fax: 08-672 60 01 **Annonsbokning** Pierre Andersson, tel: 08-672 60 51, accent@iogt.se **Tryck** V-TAB, Vimmerby.

Obeställt material Tidningen svarar inte för insända, obeställda texter och bilder samt förbehåller sig rätten att redigera insänt material.

Lagring Allt material i tidningen Accent lagras och kan publiceras elektroniskt. Icke anställda måste meddela eventuellt förbehåll mot sådan lagring och publicering. I princip publiceras inget material med sådant förbehåll.

Taltidning Accent finns även som gratis taltidning. **ISSN** 0345-0406. Medlem i Sveriges Tidskrifter.

50 år av goda gärningar!

I år fyller Miljonlotteriet 50 år och vi vill tacka Miljonlotteriet och alla lottköpare för det enorma överskott detta har gett IOGT-NTO-rörelsen. I 50 år har vi, tack vare Miljonlotteriet, kunnat möta hundratusentals människor och erbjuda nykter gemenskap i alla dess former. Några av alla dessa verksamheter som vi skapat tillsammans är samlade och kallas 50 goda gärningar. Du hittar dem här: www.iogt.se/50goda

Bli prenumerant på miljonlotteriet.se och möjliggör 50 nya år av goda gärningar!

Nu ska fotbolls-fansens promille-halt kollas

ALKOHOL För att minska supporterväld inom idrotten planeras en studie för mäta alkoholhalter på publiken som går på fotboll i Stockholm. Forskningsdrivna STAD har sökt medel och planerar göra promillemätningar på Tele2 och Friends arena till våren. Fotbollsbesökare kommer slumpmässigt frågas om de vill blåsa en i en alkometer. – Det finns tydliga samband mellan alkohol och våld och vi har kontaktats av flera parter för att göra en studie på fotbollsarenor i Stockholm och analysera vad som kan behöva göras, säger Johanna Gripenberg, forskare och enhetschef för Stockholm förebygger Alkohol- och Drogproblem, till Drugnews.

DRUGNEWS/SVEN LILJESSON

Cannabisklubbar kan öppnas i Schweiz

NARKOTIKA I Schweiz planerar flera städer att öppna cannabisklubbar där alla över 18 kan röka cannabis. Legaliseringskampanjen leds av den förra inrikesministern Ruth Dreifuss, skriver Swissinfo.

– Vi föreslår ett försök med en ny modell eftersom vi behöver få veta hur den svarta marknaden, kriminaliteten och folkhälsan skulle påverkas av regleringar, förklarar hon.

Planerna är kontroversiella. Bland motståndarna finns såväl ideella organisationer som experter och politiker.

EVA EKEROTH

FOTO: ISTOCK

FOTO: ISTOCK

Varför accepterar vi alkoholens risker?

En av hundra som dricker på rekommenderad nivå dör av sitt drickande. Forskare ifrågasätter det rimliga i den toleranta syn som finns på alkohol.

ALKOHOL Forskarna Jürgen Rehm, Dirk W Lachenmele och Robin Room har tittat på hur risker förknippade med alkohol hanteras jämfört med andra risker.

I en artikel i BMC Medicine konstaterar de att samhällen accepterar mycket högre risk för frivilliga beteenden jämfört med ofrivilliga. Med frivilliga menas sådant som att dricka alkohol, röka, ägna sig åt idrott med riskinslag, bergsklättring eller liknande. Med ofrivilliga menas sådant som luftföroreningar, förorenat vatten, översvämningar och liknande.

För frivilliga beteenden, som till exempel rökning och idrott, förefaller en allmänt accepterad risknivå ligga på ett dödsfall på tusen.

Vad gäller alkohol verkar det dock som om toleransen är betydligt högre. Där är ett dödsfall på hundra en accepterad nivå. Så många dör av sin alkoholkonsum-

tion av dem som dricker 20 gram eller mer per dag enligt WHO, skriver forskarna.

Ändå ligger de rekommendationer som finns på nivåer där omkring. I Sverige säger man att två standardglas per dag, vilket motsvarar 24 gram ren alkohol, är den gräns man bör hålla sig under om man inte vill riskera negativa konsekvenser av sitt drickande.

Att alkohol är ett exceptionellt undantag anser sig forskarna hitta belägg för i det faktum att alkohol inte behöver ha någon innehållsförteckning på förpackningen och inte deklarera energiinnehåll, att alkohol är undantaget från de konventioner som gäller alla andra psykoaktiva substanser och i överskattningen av alkoholens skyddande effekt för hjärt-kärlsjukdomar.

Forskarna har fyra teorier för hur det kommer sig att vi är så toleranta mot de alkoholens skadeverkningar:

1. I västvärlden finns en misstro mot att lagstifta om alkoholrestriktioner, dels på grund av de dåliga erfarenheterna från förbudstiden i bland annat USA, men också på grund av alkoholindustrins starka inflytande över politiken.

2. Alkohol faller inte under livsmedelslagarna, vilket gör att förpackningarna saknar innehållsförteckning och energideklaration.

3. Attityden till alkohol är ofta ambivalent, och alkoholens positiva effekter har överbetonats.

4. Allmänheten kanske inte förstår fullt ut hur stora riskerna med alkohol egentligen är. Färska studier visar att få västerlänningar känner till alkoholens roll för olika cancersjukdomar.

Ett annat alternativ skulle kunna vara att den beroendeframkallande förmågan hos alkohol överskuggar konsumenternas förmåga att ta till sig information och göra ett fritt val, spekulerar forskarna. Eller att njutningen alkohol ger upplevs så stor att en av hundra upplevs som en rimlig risk.

EVA EKEROTH

Så är IOGT-NTO:s medlemmar

Många är med för att de vill stödja ett gott ändamål. Och tusentals vill engagera sig mer, men hittar inte vägen.

IRÖRELSE IOGT-NTO:s medlemsundersökning genomförs av opinionsinstitutet YouGov ungefär vart tredje år.

Årets undersökning visar att fler IOGT-NTO medlemmar än tidigare lever i ensamhushåll. Och fler bor i storstäder.

– Vi ser en förskjutning från landsbygd till storstad och från större hushåll till mindre. Det kan tyda på att vi har fått fler unga medlemmar. Men ensamhushållen skulle också kunna tyda på att fler medlemmar har blivit äldre och därför blivit ensamstående, säger Erik Wagner, ansvarig för strategisk utveckling på IOGT-NTO.

Även medlemmarnas inkomster har ändrats. Vid förra mätningen tjänade 12 procent över 300 000 kronor. I år är andelen 16 procent. Fler är också högutbildade. Däremot har få utländsk bakgrund. Nio av tio är svenskar sedan flera generationer.

Fler medlemmar lever i ensamhushåll. Det visar IOGT-NTO:s nya medlemsundersökning.

Endast en procent är födda utanför Europa.

YouGov har frågat cirka 1 000 slumpvis utvalda medlemmar, som har fått besvara 32 frågor om sitt medlemskap per brev.

En fråga handlar om hur medlemmarna engagerar sig. 29 procent gör en punktsats ibland. 11 procent vill dra igång aktiviteter och 9 procent att beredda att ta nya uppdrag.

Var femte medlem lägger minst en timme i månaden på IOGT-

NTO-verksamhet. 6 procent lägger mer än 10 timmar i månaden.

På frågan vilka saker som IOGT-NTO bör prioritera anser medlemmarna att alkoholpolitiskt arbete är viktigast. Därefter kommer motverkande av alkoholnormen i samhället. På tredje plats kommer narkotikapolitiskt arbete.

70 procent av de tillfrågade medlemmarna anser att IOGT-NTO lever upp till de förväntningar de hade när de gick med.

MARIA ZAITZEWSKY RUNDGREN

7

... timmar förkortas livet med för varje alkoholdrink man dricker. (Enligt den nya webbsidan Treatment4Addiction)

Staffan Hübinette får pris av ECAD

IRÖRELSE Staffan Hübinette, lärare på IOGT-NTOs folkhögskola Tollare, har fått pris av organisationen ECAD för sitt arbete för en narkotikafri skola.

– Det kom som en total överraskning och känns förstås både hedrande och roligt. Det är ett erkännande av ett långt och tålmodigt arbete, säger Staffan Hübinette.

Priset ger ära, men inga pengar. Däremot ett vandrarpris i form av en tavla målad av en konstnär

vars son dog av en överdos.

– Jag hoppas också att priset kan få fler kommuner att bli intresserade av ECADs arbete, säger Staffan Hübinette.

Staffan Hübinette

EVA EKEROTH

Drack som gravid – frågan prövas i domstol

En brittisk domstol ska avgöra om en nu sjuårig flicka ska få skadestånd för att hennes mamma drack stora mängder alkohol under graviditeten.

ALKOHOL Fallet som ska avgöras i brittisk domstol handlar om huruvida den sjuåriga flickan ska få ekonomisk ersättning av den brittiska brottsoffermyndigheten. Det anses vara principiellt viktigt då det inte är ett brott att dricka alkohol skriver TT.

Den sjuåriga flickan är drabbad av FASD, alkoholrelaterade funktionshinder. Enligt advokaterna

som driver fallet var kvinnans beteende under graviditeten "hänsynslöst". Hon ska ha druckit omkring åtta burkar starköl och upp till en halv flaska vodka varje dag.

I en lägre instans nekades flickan skadestånd med motiveringen att ett foster inte är en person och därför inte heller kan vara ett brottsoffer.

Frivilligorganisationer som arbetar för kvinnors rättigheter är oroliga för att en dom till flickans fördel skulle kunna leda till åtal mot kvinnor som dricker under graviditeten.

PIERRE ANDERSSON

Elvaåring utnyttjad som narkotikakurir

NARKOTIKA En elvaåring flicka har fått operera ut 104 kapslar knark ur magen. Troligen har hon använts för att smuggla droger.

Enligt polisen skulle flickan användas som kurir för att smuggla narkotikan från Colombia till Europa. Det skriver DN.se.

Mamman tog flickan till sjukhus eftersom hon mädde dåligt. Flickan hade varit hos sin pappa över helgen. Han är nu misstänkt och söks av polisen.

EVA EKEROTH

HALLÅ DÄR!

Ellinor Eriksson

SSU:s nya ordförande.

Hur känns det?

– Jag är jättestolt och jättaggad. Vår tidigare ordförande, Gabriel Wikström, gick ju och blev folkhälsominister. Vi kommer så klart att fortsätta samarbeta så jag tror och hoppas att jag kommer att kunna påverka den nationella folkhälsopolitiken på olika sätt. Som nykterist och medlem i IOGT-NTO känns det självklart att lyfta alkohol- och drogpolitik.

Vilka frågor kommer du att ta tag i först?

– Ungas psykiska hälsa och den vård som erbjuds, framför allt till unga tjejer. Här kommer ju alkoholen in som en viktig faktor. Jag vill ha skärpt tillsyn av näthandel och ta tag i frågan om alkoholreklam.

Hur kommer ditt medlemskap i IOGT-NTO att påverka ditt ordförandeskap i SSU?

– Jag har nyligen blivit medlem i IOGT-NTO, efter många år i UNF, så jag vet inte riktigt än. Men jag har med mig många lärdomar från nykterhetsrörelsen. Jag har ett folkrörelsetänk och ett processtänk kring hur man gör för att bli större och starkare.

Kan IOGT-NTO ha nytta av dig som SSU-ordförande?

– Absolut! Eftersom jag har tät kontakt med Gabriel Wikström så är det inte svårt att räkna ut att IOGT-NTO, via mig, har en direktkanal till makten.

MARIA ZAITZEWSKY RUNDGREN

Lyckat verksamhetsforum

Närmare 100 deltagare samlades till Verksamhetsforum på Tollare för att inspireras till nya idéer och träffa nya och gamla vänner.

IRÖRELSE Utbudet av seminarier var stort på årets Verksamhetsforum. Med så vitt skilda teman som "Internationell alkohol- och narkotikapolitik", "Häng med oss – en workshop om värvning" och "Folkrörelserna i dag och i morgon" lockade programmet 95 deltagare.

– Man möter många nya och får med sig mycket hem till distriktet, säger Eva Dahlström till Accent i lunchpausen.

Hon är från Västernorrland och har varit medlem i IOGT-NTO-föreningen 946 Jarlaberg i Lilldelje utanför Matfors i ungefär 12 år.

Bredvid sig vid lunchbordet har hon Nina Andersson, som är föreningens nyaste medlem.

– Jag gjorde som vi blev uppmanade och frågade min granne, säger Eva Dahlström, som värvade Nina Andersson för tre veckor sedan.

Ett seminarium handlade om "Nya verksamheter – från tanke till handling" och leddes av Anders Karlsson, utvecklingskonsult på IOGT-NTO. Tre exempel presenterades: Somaliska IOGT-NTO-föreningen i Örebro, det nya kamratstödet hos IOGT-NTO Nyköping, samt nystarten för

den vilande föreningen Vildvuxen i Stockholm.

Deltagarna funderade sedan över vilka nya verksamheter de själva skulle vilja starta.

En mängd idéer kom upp på kort tid: kurser för blivande lärare, nyktert äldreboende och familjeverksamhet med matlagningskurser. Andra ville utveckla "Fika för alla" till att handla om sund livsstil – inte bara nykterhet. Några ville starta läxläsning och eftermiddagsverksamhet för skolbarn.

I Malmö-Lund önskar man få igång socialt företagande. En garageloppis har redan startat som ett första embryo.

Nästa Verksamhetsforum hålls på Tollare 6–8 november 2015.

EVA EKEROTH

Så beroendeframkallande är cannabis

En genomgång av de senaste tjugo årens forskning visar på kopplingar mellan cannabisbruk och en rad skadeverkningar – inklusive beroende.

NARKOTIKA Bland dem som börjar med cannabis redan i tonåren blir en av sex beroende. Bland dem som börjar senare och använder drogen regelbundet är siffran en av tio.

Det är ett av resultaten ur en större litteraturstudie genom-

förd av professor Wayne Hall, rådgivare till WHO och professor vid King's College i London. Han kommer också fram till att:

- Risken för överdos är liten. Genom djurförsök vet man att en dödlig dos THC för människor är mellan 15 och 70 gram – betydligt mer än man kan få i sig genom att röka cannabis, enligt Hall.
- Cannabisrökning ökar den akuta risken för hjärtproblem som hjärtattack.
- Den som kör bil

påverkad av cannabis dubblar olycksrisken.

- Cannabisbruk under graviditeten påverkar fostret och minskar födelsevikten.

- Regelbundet cannabisbruk bland unga är kopplat till dåliga skolresultat och risken för kognitiva problem eller psykoser är dubblad.

Studien är publicerad i Addiction.

PIERRE ANDERSSON

FOTO: ISTOCK

Nu blir all scout-verksamhet nykter

När Scouterna hade sin stämma den 22–23 november så beslutade ombuden att all scout-verksamhet från och med nu ska vara helt nykter.

IRÖRELSE Tidigare har det varit okej i scoutrörelsen att dricka alkohol så länge alla närvarande scouter varit över 18 år. Men nu är det 100 procent alkoholfritt som gäller för Sveriges alla 62 000 scouter. På scoutmötena, i alla fall.

– Det känns bra. Det är viktigt att vi kan erbjuda en trygg och säker verksamhet för alla, även de över 18 år, säger Josefine Larsson, NSF-scout och avgående ordförande i Scouterna.

De nya bestämmelserna är en del av den policy som Scouternas

styrelse lade fram som förslag den 22–23 november när Scouterna hade stämma i Kristianstad. Över 400 ombud var på plats för att rösta i Scouternas högsta beslutande organ.

– Vi hade diskussioner i styrelsen, om vi skulle lägga fram det här med alkohol eller ej. Vi landade i en lite annan formulering gällande representation. Där visade stämman att den var beredd att gå ännu längre än vad styrelsen var beredd att gå. Jag tycker att Scouterna är en modig rörelse, säger Josefine Larsson.

Hon refererar till en skillnad som blev under själva mötet. Ursprungsförslaget från styrelsen var att: "När man representerar Scouterna på aktiviteter som någon annan arrangerar får man

FOTO: NATHALIE C ANDERSSON

inte dricka alkohol om någon av deltagarna från Scouterna på arrangemanget är under 18 år."

Men detta blev ändrat till att ingen alkohol får förekomma vare sig på arrangemang som Scouterna anordnar eller externa arrangemang. Oavsett om de närvarande scouterna är över eller under 18 år. Ett helfebud alltså.

NATHALIE C. ANDERSSON

Årets förebyggare utsedda

IRÖRELSE För fjärde året i rad har CAN delat ut priser till förebyggande insatser.

Norrtälje utsågs till årets förebyggande kommun. I motiveringen nämns att man arbetar resultat-inriktat med målområden baserat på statistiskt underlag och brett trygghetsarbete. Det breda anslaget och att man arbetar både ambitiöst och kunskapsbaserat imponerade på juryn.

Årets förebyggande insats var Tobaksbarn som bedrivs av "A non smoking generation". Tommy Moberg utsågs till årets förebyggare för sitt arbete mot doping. Sportfront mot droger fick ett diplom för sitt förebyggande och främjande arbete.

EVA EKEROTH

Isländskt alkohol-monopol hotat

ALKOHOL Isländska Alltinget diskuterar ett lagförslag om att avskaffa det statliga monopol på alkohol.

Enligt lagförslaget skulle butiker få sälja alkohol inom ett avgränsat område. Ingen alkoholförsäljning skulle vara tillåten efter klockan 20.00. Det skriver Nosam.net.

Enligt Nosam är det inte första gången privatisering av alkoholförsäljningen är uppe på den isländska riksdagens agenda. Hittills har dock monopol, ÁTVR, klarat sig.

EVA EKEROTH

Alltinget i Reykjavik, Island.

FOTO: TT

BILDEN

Mjölkkfest. I april 1939 arrangerade Stockholms-godtemplarna mjölkkfest. Statsråd höll tal och godtemplaren Oscar Olsson (th) höll i trådarna.

KOMMENTAREN

”Lagens orättvisa arm”

I dagarna kom ett pressmeddelande från Winefinder.se som basunerar ut att de utökar sitt sortiment kraftigt eftersom deras verksamhet även med en eventuell ny lagstiftning kommer att vara laglig.

Winefinder erbjuder nu över 4 000 viner som kunderna beställer och betalar via internet och får levererade hem till dörren eller hämtar själva på Citygross.

Och Winefinders slutsats är säkert riktig. Trots att vi i Sverige har monopol på alkoholförsäljning kommer Winefinder att kunna fortsätta sin kommersiella förmedling av viner även om den föreslagna lagändringen går igenom.

Winefinder polisanmälades, tillsammans med nio andra företag, av IOGT-NTO för sin handel med alkohol. Ett annat företag som anmälades är Handlavin.se som ägs av en ensam vinhandlare. Hans utsikter att fortsätta sin verksamhet är

väldigt liten. Istället riskerar han fängelse.

Orsakerna till den skilda bedömningen är flera. En är att Winefinder är ett danskt företag medan Handlavin är svenskt. Till skillnad från svenska kommer utländska företag, om utredarens förslag går igenom, att ha rätt att marknadsföra sina tjänster i Sverige.

Den andra anledningen är att Handlavin ägare själv åker ner till Österrike och hämtar kundernas beställda viner medan Winefinder anlitar ett oberoende transportföretag, Jetpack.

Enligt svensk lag är det tillåtet att förmedla alkohol, men inte att sälja. Eftersom Handlavins ägare genomför hela kedjan själv är det allt för likt detaljhandel.

Winefinder måste sluta med leveranserna via Citygross, men i övrigt kan de fortsätta som förut. För oss som inte är politiker eller jurister framstår logiken i detta som helt obegriplig och orättvis.

EVA EKEROTH

Trots att läckaget från metadonprogrammen är stort vill inte forskarna se hårdare kontroll.

FOTO: ISTOCK

Det läcker från narkotikavården

Två av tre patienter som behandlas för heroinberoende i substitutionsprogram har någon gång sålt eller delat med sig av sin medicin. Men forskare avråder från ökad kontroll.

NARKOTIKA Läckaget av narkotikaklassade mediciner är större än känt, visar en studie vid Malmö högskola. Två av tre patienter, 67 procent, som behandlas för heroinberoende i substitutionsprogram har någon gång illegalt sålt eller delat med sig av sin medicin. Var fjärde har gjort det den senaste månaden.

Elva program i Sydsverige har ingått i kartläggningen och 411 patienter har intervjuats.

Kunderna består ofta av missbrukare som köar till eller blivit avstängda från program och "självmedicinerar". Det finns även de som är tveksamma till behandling och försöker klara sig med mediciner från illegala marknaden.

– En majoritet av patienterna har någon gång sålt eller delat med sig av medicinen. Men merparten av läckaget, över 80 procent, står en liten grupp för, säger Björn Johnson till Drugnews. Han är docent vid Malmö högskola och en av forskarna bakom studien.

Enligt studien är risken för läckage störst bland de patienter som har fortsatt att använda illegala droger (sidomissbruk) och fortfarande umgås i sina gamla nätverk. Hög alkoholkonsumtion en annan riskfaktor.

Tabletter (buprenorfin) delas oftare än flytande medicin (metadon).

Forskarna avråder ändå från ökad kontroll generellt.

– Det kan leda till att färre får denna livsviktiga vård och i sin tur öka efterfrågan på illegala läkemedel. I stället behövs ökade stödsatser för patienter att komma bort från sitt missbruksliv, säger Björn Johnson.

Resultatet oroar Svenska Brukarföreningen.

– Det var det här vi var rädda för. Resultatet kan leda till krav på ökad kontroll vilket skulle försvåra vår vardag. Det finns rötägg överallt, men nu får vi alla ta en gemensam skuld, säger föreningens ordförande Berne Stålenkrantz som själv får metadon regelbundet i ett program.

Ett sätt att minska läckaget tror han är att ha fler mindre kliniker, i stället för få stora där alla patienter samlas under ett par timmar för att hämta sina mediciner.

DRUGNEWS/SVEN LILJESSON

Gårdsförsäljning av alkohol inte aktuellt

"Frågan om gårdsförsäljning är stängd." Det säger den nya statssekreteraren Agneta Karlsson.

ALKOHOL Agneta Karlsson medverkade på årets CAN-dag där hon redogjorde för regeringens syn på ANDT-frågorna.

– Jag kan i alla fall säga att frågan om gårdsförsäljning nu är stängd, säger hon.

Annars har hon inga tydliga budskap ännu.

– Vi har inte hunnit fundera fördigt, men även om det blir mindre pengar till förebyggande arbete nästa år ska man inte tolka det som att den nya regeringen inte bryr sig om frågan, säger hon.

Agneta Karlsson berömmar den förra regeringens arbete och den ANDT-strategi de arbetat efter de senaste åren.

– Det är en process där många deltar. Där finns tydliga mål och är ordning och reda. Det gillar vi. Att det är ett år kvar på strategin ger oss ett perfekt läge där vi kan få tid att lyssna på synpunkter, ta del av underlag och fundera över strategins fortsättning, säger hon.

Agneta Karlsson

FOTO: SVERIGES RIKSDAG

För en fortsättning blir det. Det lovar hon även om hon är kritisk mot att inte hennes eget parti, Socialdemokraterna, har en tydligare linje i frågan.

En kommission kommer att tillsättas som ett led i utarbetandet av den nya strategin.

– Den bör ju innehålla politiker,

forskare, praktiker och organisationsföreträdare, säger Agneta Karlsson.

Den största utmaningen hon ser för framtiden är cannabislegaliseringen som vinner terräng över världen.

EVA EKEROTH

Ny fika-app ska locka fler medlemmar

IRÖRELSE En fika-app har lanserats på IOGT-NTO:s Facebooksida. Om man väljer att delta läser appen automatiskt av ens profil och letar upp en vän som passar som fika-kompis, baserat på intressen och andra gemensamma nämnare.

Fram tills årsskiftet kan man vara med i en utlottnings där man kan vinna upp till 500 kronor att fika för.

– Vi tror att det här är ett bra sätt att komma i kontakt med oss. 4,5 miljoner svenskar är med på

Facebook, så här finns en enorm potential, konstaterar Samuel Somo, ansvarig för digitala medier på IOGT-NTO, som tycker att det är viktigt att prova nya vägar att nå människor och potentiella medlemmar.

De som använder appen delar den på sina vänners Facebooksidor. Ju fler som deltar och delar, desto större spridning. Den som inte redan är medlem kan komma att kontaktas av IOGT-NTO med en medlemsförfrågan.

MARIA ZAITZEWSKY RUNDGREN

Spice-substanser ska snabbstoppas

NARKOTIKA Folkhälsomyndigheten föreslår att regeringen snabbklassar 42 substanser som narkotika eller hälsofarlig vara. 24 av dem är syntetiska cannabinoider, en beståndsdel i nät-drogen Spice som på senare tid misstänks ha lett till flera förgiftningar och dödsfall i landet.

Sverige har fått tillstånd av EU-kommissionen att klassa droger.

Ett förbud för all hantering av de aktuella substanserna kan träda i kraft kring årsskiftet.

DRUGNEWS/SVEN LILJESSON

Läkarnas förslag: inför alkoholfri operation

ALKOHOL Två glas alkohol per dag fördubblar risken för komplikationer efter operation. Högkonsumenter av alkohol som lyckas låta bli att dricka 4–8 veckor före operationen minskar risken för komplikationer med 70 procent.

Därför bör patienter inte dricka veckorna innan de ska opereras.

Det skriver Sven Wählin, överläkare på Beroendecentrum Stockholm, och Hanne Tønnesen, professor vid Lunds universitet, i Läkartidningen.

Sven Wählin och Hanne Tønnesen anser att patienter bör informeras om riskerna och erbjudas stöd för att klara att hålla sig alkoholfria före operationen.

EVA EKEROTH

45%

... har alkoholkonsumtionen minskat i Grekland sedan 2008 på grund av den ekonomiska krisen.

Cannabis kan göra hjärnan mindre och dummare

NARKOTIKA Nya studier från USA visar att de som använt cannabis länge och ofta har mindre volym på hjärnan i en del som anses spela en stor roll för våra känslor, minne och inlärning.

Tester visar att de som använder cannabis regelbundet har lägre IQ än icke-användare.

Även hos försökspersoner som bara rökte en eller två gånger i veckan syntes förändringar på hjärnan. Ju mer personen rökte desto större var förändringarna.

Prover på marijuana visar att koncentrationen av THC, som är den psykoaktiva beståndsdel i marijuana, har ökat från 3,75 procent 1995 till 13 procent 2013. Det finns idag sorter som är ännu starkare, upp till 21 procent och i e-cigarett kan koncentrationen komma upp i 30 procent, skriver New York Times.

De höga THC-halterna kan få allvarliga konsekvenser, bland annat ökar risken för psykoser, paranoia och beroende.

– Vi har sett en signifikant ökning av akutbesök, säger Nora D. Volkow, chef för National Institute on Drug Abuse och medförfattare till en av studierna.

Sjukvårdsstatistik från USA visar att antalet som vårdats akut av orsaker relaterade till marijuana har fördubblats från 66 000 år 2004 till 129 000 år 2011.

EVA EKEROTH OCH
PIERRE ANDERSSON

Alkohol och Formel 1 hör inte ihop."

Eurocares ordförande Mariann Skar har skrivit till den internationella motorsportorganisationen för att protestera mot sponsringen från alkoholindustrin.

Optogenetik kan revolutionera beroendevården

Glöm antabus och andra läkemedel mot beroende. Snart kan det att finnas betydligt mer verkkningsfulla preparat som kan ge hjälp mot såväl beroende som depression och ångest.

FORSKNING Vi föds med en genuppsättning som påverkar vilka vi är och hur vi reagerar i olika situationer. Men det är inte bara uppsättningen av gener som avgör. Alla gener är nämligen inte aktiva och då har de heller ingen påverkan.

Aktiviteten är inte konstant, vilka gener som kopplas på eller stängs av avgörs av en mängd olika faktorer i den miljö vi vistas i och våra upplevelser genom livet.

Nu har forskare lyckats "sätta på" eller "stänga av gener" med teknik från havslevande mikroorganismer, som navigerar med hjälp av ljus. Med hjälp av virus kan hjärncellernas neuroner göras ljuskänsliga. Genom att göra en del av belöningssystemet ljuskänsligt och sedan belysa den kan man se vilken funktion just den delen fyller.

– Vi kan stänga av och sätta på dem med en millisekunds precision, säger Dinos Meletis, biträdande professor vid institutionen för neurovetenskap vid Karolinska institutet, när han föreläser vid Svenska föreningen för alkohol- och drogforsknings årliga forskarmöte.

På det här viset kan forskarna kartlägga hjärnan för att förstå vilka neuroner som påverkar vad.

Genom att påverka enskilda delar av belöningssystemet hoppas forskare finna bot mot beroende.

Kunskapen kan förhoppningsvis komma till nytta för många.

– Att ta reda på vilka nervceller som gör vad, är nyckeln. När vi väl vet vilka nervceller som skapar ett visst beteende kan vi utveckla kemiska molekyler som kan påverka dem. På så vis kan vi reglera allt från aptit till minne och sinnesstämningar. Då kan vi få fram läkemedel mot såväl depression som ångest och beroende, säger Dinos Meletis till Accent.

Hur lång tid det kan ta innan forskningen nått dit kan han inte säga men han sätter stora förhoppningar till utvecklingen.

– Jag hoppas verkligen att vi kan hitta hjälp åt djupt deprimerade personer. För ungefär hälften av alla som lider av djup depression finns idag ingen fungerande hjälp att få. Många med bipolär

sjukdom och beroende får heller ingen hjälp av de behandlingsmetoder vi kan erbjuda.

Dinos Meletis tycker att till exempel cancerforskningen får oproportionerligt stor andel av anslagen.

– Depression, ångest, bipolär sjukdom, självmord och beroende står för en stor andel av antalet förlorade år i form av sjukdom och för tidig död i världen. Ändå satsas det alldeles för lite resurser på det området, säger han.

En så potent drog i fel händer kan förstås missbrukas.

– Vi vill inte göra droger som kan missbrukas, men det är förstås inte möjligt att hindra. Rådslan för missbruk får ändå inte hindra forskningen när så många skulle kunna få hjälp att må så mycket bättre, säger han.

EVA EKEROTH

Välkommen till årets stora KURS-KURSHELG

Den **7-8 februari** har du möjlighet att kombinera ihop ditt eget kursprogram med de kurser som passar just dig! Platsen är Tollare folkhögskola utanför Stockholm.

All information och anmälan via
www.iogt.se/utbildningar eller
08-672 60 05 senast den **17/1**.

Fredag kl 18.00-söndag 13.00

- Bli alkoholindustrins största fiende – skapa en alkoholpolitisk grupp (går inte att kombinera med andra kurser)

Lördag kl 10.00-17.00

- Ny som medlem
- Projektledaren
- Valberedaren
- Mötesteknik
- Handtag, omtag, nytag och värvning
- IOGT-NTO:s mångkulturella ambassadörer

Söndag kl 09.00-16.00

- Juridik för ideella
- Digital revolution för ytterligare 130 år av samhällsförbättrande arbete
- GOLIIYA SATANA – global kamp!
- Arbetsledaren
- Festarrangören
- Ideologisk diskussionsdag
- Sociala företag

DEN SVENSKA PENSIONSSYNDEN

SÅ GÖDER VÅRA PENSIONSPENGAR ALKOHOL- OCH TOBAKSINDUSTRIN

Vad händer egentligen med våra pensionspengar?

Accent bestämmer sig för att ta reda på det. Följ med på en granskning i fem akter där vi synar etiken, alkoholjättarna, miljarderna och vårt eget ansvar.

TEXT **FREDRIK QUISTBERGH** ILLUSTRATION **MAGNUS FREDRIKSEN**

Blicken sveper återigen över datorskärmen. Kan det verkligen stämma? Hon går igenom kolumnerna en gång till. AP7 Heineken 102,7 miljoner, AP4 SABMiller 162,7 miljoner, AP2 Philip Morris 66,7 miljoner och så fortsätter det.

– Det fanns inte i min värld att min pension går till alkohol- och tobaksindustrin, säger Nathalie Carlyrd. Att jag bidrar till alkoholindustrin, det är ju äckligt.

Nathalie har just tagit del av Accent:s unika granskning av de allmänna pensionsfonderna. Granskningen visar att AP-fonderna äger aktier och andra värdepapper i alkohol- och tobaksföretag till ett marknadsvärde av 16,7 miljarder svenska kronor.

Det rör sig inte om några enstaka positioner i ett fåtal bolag. Totalt har AP-fonderna ett direktäggande i de flesta av världens största alkohol- och tobaksföretag såsom Diageo, Carlsberg, Anheuser, Philip Morris och American Tobacco.

"Det fanns inte i min värld att min pension går till alkohol- och tobaksindustrin."

NATHALIE CARLYRD

Innehavet är fördelat på hela 453 miljoner aktier och andra värdepapper. Våra pensionspengar satsas i alkohol- och tobaksindustrin. Ju mer sprit och cigaretter som säljs – desto högre pension kan du få. Hur blev det så här?

--- I ---

Världens farligaste produkter

De flesta AP-fonderna är ett slags buffert som ska jämna ut skillnaderna mellan den pension som betalas ut och de pensionspengar som kommer in till vårt pensionssystem. Första-, Andra-, Tredje- och Fjärde AP-fonden förvaltar mer än 1 000 miljarder av våra pensionspengar. Ägandet är spritt i aktier och andra värdepapper. Den vanlige pensionsspararen kan inte påverka hur de här pengarna placeras. Sjunde AP-fonden är det statliga soffliggaralternativet i premiepensionssystemet. Där hamnar dina premiepensionspengar – om du inte själv gör ett aktivt val. AP7 förvaltar i dagsläget 213 miljarder kronor åt drygt tre miljoner svenskar.

Politikerna i riksdagen bestämmer över AP-fonderna. Vilka företag AP-fonderna

FOTO: PETER KNUTSON

Johan Florén,
kommunikationschef
på AP7.

får investera i styrs av en skrivelse från 1999 som säger att:

"Hänsyn till miljö och etik skall tas i planeringsverksamheten utan att avkall görs på det övergripande målet om hög avkastning."

AP-fonderna tolkar den här skrivningen som att de ska ta hänsyn till både etik, miljö och avkastning. Men av dessa tre områden väger avkastningen tyngst.

– Det handlar om att det ekonomiska intresset är överordnat folkhälsointresset. Etik och miljö får anpassa sig till de ekonomiska målen säger Per-Åke Andersson, programsekreterare för IOGT-NTO-rörelsens internationella arbete.

Per-Åke Andersson kan inte förstå att pensionspengarna tillåts stärka alkohol- och tobaksindustrin. Enligt honom är alkohol och tobak några av de absolut farligaste produkterna som finns. FN-organet WHO:s senaste statistik visar att 3,3 miljoner människor årligen dör på grund av alkohol. Per-Åke räknar med att ungefär lika många barn varje år tvingas till gatan för att deras föräldrar missbrukar.

– Jag ser ju hur alkoholföretagen agerar ute i världen, säger han. Det finns absolut ingen etik hos dem. De marknadsför till vilket pris som helst, de manipulerar politiken och är beredda att gå över lik. Förklara för mig, var finns etiken i det?

Innan vi låter den frågan gå till AP-fondernas informationschefer ska vi undersöka vilka svar en pensionssparare, som inte vill satsa sina pengar i alkohol och tobak, får.

--- II ---

"Man tycker ju att det borde innefatta det ..."

Nathalie Carlryd är 28 år och har redan börjat tänka på sin pension.

– Jag har en far som är 77 år och egenföretagare. Han har ingen bra pension. Att se någon som framgångsrikt slitit så hårt för det man tror på och ändå inte har särskilt bra pension har fått mig att börja tänka på hur det blir när jag blir gammal, säger hon.

Nathalie är också nykterhetsaktivist. Hon sitter i styrelsen för IOGT-NTO-föreningen "Vildvuxen" och jobbar på Ungdomens Nykterhetsförbund. Hon har precis tagit del av Accent:s granskning och vill nu kolla hur det ligger till med sina egna pensionspengar.

Nathalie loggar in med sitt bank-id på Pensionsmyndighetens hemsida och klickar sig fram till sina pensionssidor. Eftersom hon inte gjort något val ligger hennes premiepension i Sjunde AP-fonden. AP7 äger över 16 miljoner aktier i olika alkohol- och tobaksföretag till ett marknadsvärde av 5,3 miljarder kronor. Hon kan fortfarande, trots att det nu även syns på datorskärmen, inte riktigt tro på att hennes pensionspengar hamnat hos alkohol- och tobaksindustrin.

– Jag kunde tänka mig att det fanns andra industrier som inte känns okej. Men att min pension kunde gå till alkohol och tobak kunde jag absolut inte tänka mig, säger hon.

Nathalie ringer upp Pensionsmyndighetens kundservice.

Nathalie: *Jag bryr mig om alkohol och tobaksfrågor och jag vill vara säker på att jag inte ska stötta det. Hur vet jag att mina pengar inte går dit?*

Pensionsmyndigheten: *Då ska vi se här ... Som man säger den här AP7 tar miljö och etisk hänsyn. Man tycker ju att det borde innefatta det du säger där men jag ska se här ... Du har inte varit inne på hemsidan och kollat?*

Nathalie: *Bara lite men jag tycker att den verkar så krånglig.*

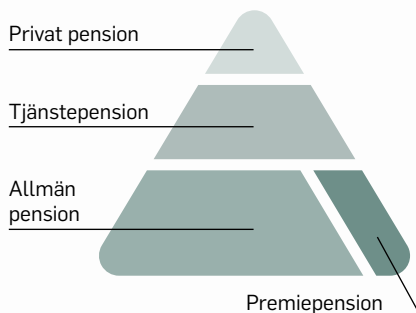
Pensionsmyndigheten: *Jag ska se om jag kan skicka information ...*

... om du väntar ... (väntan i två minuter och tjugonio sekunder)

Fakta. Det nya pensionssystemet

Pensionspyramiden förklarar varifrån din pension kan komma. Botten utgörs av den allmänna pensionen. Den allmänna pensionen är uppdelad i inkomstpension och premiepension.

Alla som bott och arbetat i Sverige får allmän pension. Varje år läggs 18,5 procent av din pensionsgrundande inkomst, exempelvis lön eller andra ersättningar, undan till den allmänna pensionen. Av de 18,5 procenten går 16 procentenheter till inkomstpensionen och 2,5 procentenheter till premiepensionen.

"Jag ser ju hur alkohol-företagen agerar ute i världen. Det finns absolut ingen etik hos dem."

PER-ÅKE ANDERSSON

--- III ---

Pensionsmyndigheten: Ja, sådär, tack för att du väntade. Sök på "Sök fonder" och så kan du skriva in 545541.

Nathalie: Då kommer jag till AP7 räntefond.

Pensionsmyndigheten: Den är uppdelad i ränte- och aktiefond ...

Nathalie: ... hållbarhetsprofil, nu hittar jag den.

Pensionsmyndigheten: I början står det inte så mycket. De tar ett tydligt ansvar och så vidare ... Du kanske inte hittar det du letar efter? Det var alkohol och ...

Nathalie: ... tobak.

Pensionsmyndigheten: Tobak, ja ...

Nathalie: Ska jag söka på det eller?

Pensionsmyndigheten: Risknivåer ... nej, vänta en liten stund till ... (väntan i fem minuter och trettiosex sekunder)

Pensionsmyndigheten: Hej, ursäkt att du fått vänta. Det tar lite tid detta. Jag har gått igenom och kollat på AP7:s hemsida. Jag har hittat en lista på vilka de inte samarbetar med så att säga. Där kunde jag inte hitta något direkt som jag kunde koppla till alkohol eller tobak men det kan vara så att jag inte hittat den informationen hos oss. Du ska få ett telefonnummer direkt till AP7 så kan de berätta mer hur de har placerat. Telefonnumret till dem är 08-412 26 60.

Nathalie: Okej, tack så mycket. Hejdå.

Pensionsmyndigheten: Tack, hejhej.

Etik á la AP-fonderna

Johan Florén är kommunikationschef på AP7. Han tycker inte alls det är konstigt att pensionspengarna går in i alkohol- och tobaksindustrin.

– Staten är tobaksproducent, vapen-tillverkare och har en lång historia som alkoholproducent. Vi är en del av staten eftersom vi är en statlig myndighet. Det skulle bli en konstig situation om vi plötsligt skulle säga att det här är oförenligt med statlig verksamhet. Då blir det som att den ena delen bekämpar den andra.

AP7:s strategi är att investera enligt ett världsindex om ungefär 2 600 olika bolag. De värderar inte varje enskilt bolag – eftersom analyskostnaderna då kan öka och i sin tur leda till högre avgifter. Men de investerar inte i vilka bolag som helst. De utesluter företag som bryter mot de internationella konventioner som Sverige har undertecknat när det gäller miljö, mänskliga rättigheter, korruption och andra områden.

– Det är en bra grund, säger Johan Florén. Den är tydlig och demokratiskt förankrad. Det är en bra bit över hundra konventioner. De speglar värderingar som en

Nathalie Carlyrd ringer Pensionsmyndigheten.

FOTO: NATHALIE C ANDERSSON

stor del av världens befolkning delar.

De bolag som bryter mot de här konventionerna ska uteslutas. I dagsläget utesluter AP7 ett femtiotal olika företag. Eftersom alkohol- och tobaksindustrin inte är olaglig ser AP7 inga problem med sina investeringar där.

– Även om det finns många negativa aspekter med alkoholkonsumtion, särskilt om den blir omfattande, kan man väl se att svenska folket vill ha sin alkohol. Det är samma sak med rökning och de flesta svenskar vill att vi ska ha ett försvar, säger Johan Florén.

Arne Löw är ordförande för Etikrådet. Det är ett samarbete mellan Första, Andra, Tredje och Fjärde AP-fonden.

De här fonderna äger tillsammans över 437 miljoner aktier och andra värdepapper i alkohol- och tobaksindustrin till ett marknadsvärde av 11,4 miljarder kronor. Arne Lööw tycker inte att det är något att förvånas över.

– Vi inom Etikrådet tittar på att företagen följer de lagar och regler som finns och att de inte bryter mot några konventioner, säger han. I Sverige är ju både rökning och alkohol tillåtet så vi har tolkat det som att vi får investera i det och gör det också.

Arne Lööw berättar att de blir kontaktade av väldigt många olika organisationer. Alla tycker att just deras fråga är viktigast.

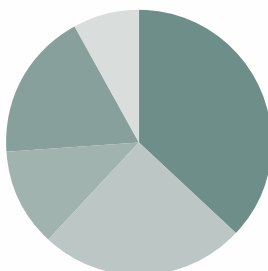
– En första säger: Ni kan inte äga det här, för det är oetiskt. En andra säger: Vi tycker inte att ni ska äga det här, för det är oetiskt. En tredje säger: Det är helt omoraliskt att äga det här. Till slut står vi där och man kan fråga sig: Vad ska vi äga egentligen? Vi vill gärna ha vettig information från så många som möjligt. Men det övergripande som styr oss är statens regler och de internationella konventioner som Sverige skrivit under.

Idag styrs AP-fonderna av skrivningen:

"Hänsyn till miljö och etik skall tas i placeringsverksamheten utan att avkall görs på det övergripande målet om hög avkastning."

Men den här skrivningen kan ändras. Efter flera statliga utredningar har den

Fakta. SIFO-mätning av svenskarnas syn på etiskt pensionssparande

AP-fonderna förvaltar svenskarnas allmänna pensionsbesparingar. Tycker du att de ska ta hänsyn till miljö och etik i förvaltningen av pensionspengarna?

- 37 % Ja, så länge det inte leder till lägre pensioner.
- 25 % Ja, till och med om det sänker pensionerna
- 12 % Ja, men bara om det leder till högre pensioner.
- 18 % Nej, förvaltningen ska bara ge svenskarna så bra pension som möjligt.
- 8 % Vet inte

tvärpolitiska Pensionsgruppen meddelat att ett nytt förslag kan komma under nästa år. I samband med regeringsskiftet tog även Miljöpartiet plats i Pensionsgruppen och nu ryktas det om att hållbarhetsperspektivet ska stärkas ytterligare.

– Vi är en myndighet och gör som vi blir tillsagda, säger Johan Florén. Om politikererna skriver fram en ny lag där det står att vi inte ska investera i olje-, vapen-, tobaks- eller alkoholbolag då gör inte vi det. Men skulle man fatta ett sådant beslut skulle det inte vara baserat på att man vill ha bästa möjliga pensioner. Utan då är det ett politiskt ställningstagande att man har en värdering man vill driva, eventuellt till ganska höga kostnader.

Men finns det verkligen en motsättning mellan hållbarhet och avkastning?

av AP7, 21 olika akademiska studier som publicerats i ämnet sedan 2008. Resultatet: Det finns inga belägg för att etisk hänsyn sänker avkastningen.

Hon tycker den nuvarande skrivningen, att AP-fonderna ska ta hänsyn till etik och miljö utan att göra avkall på det övergripande målet om hög avkastning, är otvetydig.

– Formuleringen antyder ju att det skulle vara så att tar du hänsyn till miljö och etik så riskerar du att försämra din avkastning. Men det finns andra som tvärtom menar att ta hänsyn är ett sätt att öka avkastningen.

Skulle pensionspengarna krympa om AP-fonderna gjorde sig av med sitt innehav i alkohol- och tobaksindustrin?

– Om de procentuellt sett inte har så stora innehav i de bolagen är det inget bekymmer. Men flera av AP-fonderna har en indexförvaltning. De bestämmer alltså inte själva vilka bolag de investerar i. Då får man ta det onda med det goda och de skulle behöva byta förvaltningsstrategi om de ska utesluta vissa branscher.

--- IV ---

Hållbarhet + Avkastning = Sant?

Forskaren Emma Sjöström är en av landets främsta experter på hållbarhetsfrågor. 2011 analyserade hon, på uppdrag

"Till slut står vi där och man kan fråga sig: Vad ska vi äga egentligen?"

ARNE LÖÖW

Arne Lööw,
ordförande
Etikrådet.

FOTO: FREDRIK QUISTBERGH

Emma Sjöström,
forskare och expert
på hållbarhetsfrågor.

"Det finns andra som tvärtom menar att ta hänsyn är ett sätt att öka avkastningen."

EMMA SJÖSTRÖM

Den 27 oktober i år har Dagens Nyheter:s debattsida rubriken: "Svenskar vill inte att etiska hänsyn sänker pensionen" och artikeln presenteras på följande sätt:

"Ny Sifomätning. Lobbyister ligger på för att använda AP-fondernas pengar för olika politiska mål, från glesbygds- och småföretagsstöd till miljöätgärder. Det riskerar att sänka svenskarnas pensioner."

Undertecknare är AP7:s Johan Florén och vd:n Richard Gröttheim. De hänvisar till en färsk SIFO-undersökning och skriver:

"För att få en tydligare bild av svenska folkets uppfattning i dessa frågor har vi låtit Sifo fråga svenskarna vad de har för åsikter när det gäller hänsyn till miljö och etik i förvaltningen av pensionspengarna."

En kvalificerad majoritet, tre av fyra svenskar, tycker inte att hänsynen till etik och miljö får leda till sänkta pensioner."

För den som tagit del av aktuell forskning om avkastning och hållbarhet – inte minst den som AP7 själva beställt – är det här en märklig slutsats. Och ännu märkligare blir det när man detaljstuderar den SIFO-undersökning AP7 hänvisar till. Den fråga som 1 098 personer fått är:

"AP-fonderna förvaltar svenskarnas allmänna pensionsbesparingar. Tycker du att de ska ta hänsyn till miljö och etik i förvaltningen av pensionspengarna?"

Svaren fördelar sig så här:

37 % svarar: Ja, så länge det inte leder till lägre pensioner.

25 % svarar: Ja, till och med om det sänker pensionerna

12 % svarar: Ja, men bara om det leder till högre pensioner.

18 % svarar: Nej, förvaltningen ska bara ge svenskarna så bra pension som möjligt.

8 % svarar: Vet inte/kan inte uttala mig.

Accent bad forskaren och statistik-experten Peter Håkansson, som bland annat skrivit boken "Statistiken i nyheter-na", granska SIFO-underlaget och AP7:s debattartikel. Han tycker inte att AP7:s slutsats håller.

– Det är oerligt helt enkelt, säger Peter Håkansson. Det är en oerlig slutsats utifrån resultatet av de här mätningarna.

Vad vore en rimligare slutsats?

– Man skulle kunna dra slutsatsen att tre fjärdedelar svarar ja, de tycker att etiska och miljömässiga hänsyn vid pensionen ska ha betydelse. Arton procent svarar nej och åtta procent vet inte.

Johan Florén tycker att han kanske borde skrivit till någon mening i debatt-artikeln om att många svenskar är positiva till hållbarhetsarbetet.

– Det är faktiskt bara arton procent som inte tycker att vi ska hålla på med det. Sedan är det några som tycker att det måste leda till ökad avkastning. Men mer än hälften tycker att vi ska göra det så

Det här visar Accent:s granskning:

Accent har granskat AP-fonderna 1, 2, 3, 4 och 7:s innehav av alkohol- och tobaksföretag. Granskningen visar att svenskarnas pensionspengar investeras i alkohol- och tobaksindustrin i stor omfattning.

Totalt äger AP-fonderna aktier och andra värdepapper i alkohol- och tobaksföretag till ett marknadsvärde på 16,7 miljarder svenska kronor. Det rör sig inte om några enstaka positioner i ett fåtal företag. Totalt har AP-fonderna ett direktägarande i flera av världens största alkohol- och tobaksföretag såsom SABMiller, Carlsberg, Heineken, Philip Morris och American Tobacco fördelat på över 453 miljoner aktier och andra värdepapper.

Mer information och hela listan över de alkohol- och tobaksföretag AP-fonderna investerar i hittar du på:

accentmagasin.se/pensionssynden

Så gjorde vi granskningen:

Accent har granskat AP-fonderna 1, 2, 3, 4 och 7. Vi har uteslutit 6:e AP-fonden som enbart investerar i icke börsnoterade bolag.

Accent har valt att definiera alkohol- och tobaksföretag efter dessa listor:

- Beverage Worlds lista över världens 50 största alkoholföretag.
- KPA Pensions listor över uteslutna alkohol- och tobaksbolag.
- Lista på statista.com över världens tio största tobaksbolag.

Accent har valt att enbart titta på direkt ägande, det vill säga innehav av företags aktie eller annat värdepapper. Vi har inte detaljgranskat investmentbolag och liknande.

Mer information och hela genomgången av AP-fondernas innehav i alkohol- och tobaksföretag som nedladdningsbar datafil hittar du på:

accentmagasin.se/pensionssynden

"Gärna en hög pension men inte på bekostnad av vem som helst."

EVA AXELSSON

länge det inte kostar, det borde framgått tydligare.

Dagen efter Accent:s intervju med Johan Florén publiceras ett inlägg på AP7:s egen blogg "Förvalt". Rubriken lyder "Ingen motsättning mellan hållbarhet och avkastning".

--- V ---

"Öppna era hjärtan för alkoholens och tobakens offer"

Det finns stora svenska fondförvaltare som valt att utesluta alkohol- och tobaksindustrin. KPA Pension har 1,2 miljoner kunder – de flesta anställda inom kommun och landsting.

– Vi vill förvalta våra kunders pensionspengar tryggt och etiskt, säger KPA Pensions hållbarhetschef Eva Axelsson. Våra kriterier utgår från kundundersökningar. Sjuksköterskor och lärare ser effekterna av alkohol och tobak i sin vardag. De tycker inte det är okej att deras uppskjutna lön investeras i exempelvis alkoholindustrin.

KPA Pension satsar inte heller pengar i vapenindustrin och kommersiell spelverksamhet. Ibland får de kritik för att de utesluter hela branscher som alkohol och tobak.

– Vi tycker det är viktigt att ha en dialog med företagen så att de får en chans att bättra sig, säger Eva Axelsson. Men vissa branscher går inte att påverka för de har ju den produkt de har. Produktionen av alkohol och tobak är svår att påverka – då

måste verksamheten upphöra. Gärna en hög pension men inte på bekostnad av vem som helst.

Hållbarhetsexperten Emma Sjöström är inte lika säker på att uteslutning är rätt väg att gå.

– Det är lätt för IOGT-NTO att säga att man inte ska investera i alkohol. Men resten av pensionstagarna kanske inte delar den värderingen. Det är därför som AP-fonderna har valt att ha internationella konventioner som riktmärke och det kan vara rimligt när man representerar hela svenska folket.

Emma Sjöström tycker också att det beror på hur frågorna ställs.

– Många människor är negativa till tobaksrökning, säger hon. Men när man börjar vända och vrida på det är det inte lika lätt. Vad ska man göra med dem som försöker skapa schyssta villkor för tobaksodlarna? Det finns cigaretter med ekologisk tobak. Ska man bara strunta i det eller ska man gå in och vara en aktiv ägare och försöka stötta den verksamheten? Kommer branschen verkligen att försvinna bara för att man utesluter? Jag har inget svar på de frågorna men det är inte lika svart och vitt som man kanske kan tro.

För IOGT-NTO-medlemmen Nathalie Carlyrd är dock valet självklart.

– Jag kommer att spendera ett antal kvällar framför datorn och leta information, säger hon. Sedan ska jag gå ur AP7 och se till att jag inte är en del av det. Sedan ska jag fundera på hur jag ska påverka de andra AP-fonderna.

Eva Axelsson,
hållbarhetschef
på KPA Pension.

FOTO: PRESSBILD

Även IOGT-NTO:aren Per-Åke Andersson har sin premiepension i AP7. Han säger att han ska ta "konsekvenserna av den nya kunskapen" och byta till en annan fond.

– Kanske man skulle bilda en facebook-grupp: Vi som har lämnat AP7, varför inte, säger han och skrattar.

Men han blir snabbt allvarlig igen av frågan om vad han skulle vilja säga till de som har makten över pensionspengarna.

– Öppna era hjärtan för alkoholens och tobakens offer, säger Per-Åke Andersson. Det tycks vara meningslöst att föra ett intellektuellt resonemang kring det hela. Men om man ser till vilka enorma kostnader som alkohol och tobak orsakar runtom i världen så borde det väl vara på sin plats att bedriva en betydligt mer offensiv politik. Alltifrån när det gäller tobak och alkohol i sig till AP-fondernas placeringar. ■

"En viktig diskussion"

Socialförsäkringsminister Annika Strandhäll är ny ordförande för riksdagens Pensionsgrupp. Här är hennes reaktion på Accent:s granskning.

– Jag ser framför mig att vi kommer att diskutera det här framöver. Jag är helt säker på att det är oerhört viktigt för pensions-spararna att de har en god avkastning på sina pensionspengar men också känner en trygghet i att deras pengar investeras på ett schysst sätt.

Tidigare debatter har mest rört miljö och mänskliga rättigheter. Är alkohol och tobak en mindre viktig fråga?

– Nej, det skulle jag inte vilja säga. Uti-från den granskningen ni har gjort så är det spännande att ta med den som en del i en fortsatt diskussion i Pensionsgruppen kring etiska riktlinjer och vad vi gör för tolkningar utifrån detta.

Kommer ni att utesluta en del branscher i de nya riktlinjerna ni arbetar med?

– Jag har ännu inte haft mitt första möte med Pensionsgruppen. Så att föregå den diskussionen känns inte bra. Men jag vet att hållbarhetsfrågan varit levande och jag ska se till att den är med och lever framöver. Det handlar om en avvägning av pensionsspararnas intresse av att säkerställa schyssta pensioner och ta en etik- och miljömässig hänsyn. Det gäller att hitta balansen.

Hur är det möjligt att alkohol och tobak, som är bland de farligaste produkterna i världen, stöttas av pensionspengarna?

– Jag förstår att man kan ha den ingången och kommer att sätta mig in i hur man tidigare har diskuterat kring placeringar i alkohol och tobak.

Var har du själv din premiepension?

– Det har jag inte i huvudet nu. Det borde jag ha men det har jag inte.

Annika Strandhäll

FOTO: SÖREN ANDERSSON

Har du gjort ett val?

– Jag tillhör dem som har gjort ett val för länge sedan. Jag tillhör inte de aktiva som placerar om varje månad.

Vad har du för besked att ge till dem som vill följa sin etiska övertygelse och inte investera i alkohol- och tobaksföretag?

– Min bild är att det här är en viktig och levande fråga i såväl Pensionsgruppen som i AP-fonderna. Det har varit och måste vara en levande diskussion. Vi kommer nu att ta med den granskning som ni har gjort i våra fortsatta diskussioner och har en målsättning att vi ska placera pensionspengarna schysst men också att vi ska säkerställa en god avkastning som innebär bra pensioner. Det är mitt besked i nuläget.

"Har de inget civilkurage?"

Linda Engström är kommunikations- och påverkanschef på IOGT-NTO. Hon reagerar starkt över att pensionspengarna investeras i alkohol- och tobaksindustrin.

– Min första reaktion var ett så fult ord att det inte lämpar sig för tryck. Min andra reaktion var att det här faktiskt är ganska självklart. Alkohol ses inte som en tillräckligt viktig etisk fråga av den stora massan. Det avspeglar sig i alla debatter.

Fondförvaltarna säger att de följer de lagar och regler som finns. Alkohol- och tobaksbolagen gör inget olagligt.

– Har fondförvaltarna inget civilkurage? Det finns ju mycket som det inte finns några internationella lagar emot men man måste väl ha ett eget förhållningssätt och samvete? Vi behöver politiskt se över riktlinjerna. Fram tills dess kan väl fondförvaltarna tänka lite själva.

Vad tycker du att fondförvaltarna ska göra?

– Sluta investera i alkohol och tobak. Hitta bättre saker att investera i och upptäcka att de har ett ansvar i en global värld. Anstränga sig bättre för att inte minska avkastningen.

Vad tycker du att politikerna ska göra?

– Just nu handlar det om att uppmärksamma frågan så att fler förstår att alkohol- och tobaksindustrin också ska ligga under ett etiskt förstoringsglas. Synen på vad som är etiska investeringar borde breddas till att vara mer än miljö och mänskliga rättigheter. Sedan tar alla processer lång tid. Det ska ske på ett snyggt och bra sätt.

Och var går gränsen? Ska även läkemedelsbolag och banker uteslutas?

– Jag förstår om fondförvaltarna känner oro. Men då får vi väl lösa det. Vi måste ju låta samhället utvecklas moraliskt. Vi är exem-

Linda Engström

FOTO: MALIN HJUSMANN

pelvis tacksamma för att några drev på för att vi skulle förbjuda barnaga i det här landet. Man ska inte sluta utvecklas för att man är orolig för var utvecklingen ska hamna.

Hur gör du själv med din premiepension?

– Jag har inte gjort något val. Det dras pengar på min lön och de hamnar någonstans.

Vad kommer du att göra nu med premiepensionen?

– Nu har jag förstått att de hamnar i AP7 och där kan de ju inte vara kvar. Mitt personliga ansvar handlar om att nu när jag fått reda på detta så ska jag agera. Man får ha lite civilkurage som individ också.

VIT JUL

Veronica Palm:

VIT JUL BEHÖVS

IÖGT-NTO-rörelsens kampanj Vit jul genomförs **för åttonde året i rad**. En av ambassadörerna för kampanjen är Socialdemokraternas Veronica Palm.

TEXT **MARIA ZAITZEWSKY RUNDGREN** FOTO **MATTIAS VEPSÄ**

Varför vill du vara Vit jul-ambassadör?

– Jag har varit ambassadör i flera år och för mig har det varit väldigt enkelt att tacka ja. Jag har aldrig upplevt jular där man dricker mycket alkohol, varken som barn eller nu som vuxen, så det är en ickefråga för mig. Däremot har jag reflekterat över varför en kampanj som Vit jul behövs och jag hoppas att jag, genom min medverkan, kan bidra till att barn får en bra jul. Sedan är det så att jag har en viss koppling till IÖGT-NTO. Min mormor var medlem, eftersom min morfar var alkoholist. Hos henne var det nolltolerans som gällde under julen, som för henne var en jobbig tid. Den inställningen präglade min mor, som i sin tur präglade sina barn. Det förekom aldrig alkohol under julen hemma hos oss. Först i vuxen ålder kunde min mamma tillstå att hon faktiskt var barn till en alkoholist. När hon var barn talade man inte om det som man gör nu. När hon själv blev mamma ville hon ge sina barn den jul hon själv aldrig fick uppleva.

Hur firar du och din familj jul?

– Vi åker runt mycket och hälsar på släkt och familjemedlemmar. Mina föräldrar är skilda och jag är själv fränskild, så det blir

en del pusslande. Det är mycket som ska klämmas in på juldagarna. Men allt fokus ligger på barnen och att det ska vara bra för dem. Det blir god mat, Kalle Anka, julklappar och allt det fina som man förknippar med julen. Att inte ha någon alkohol känns självklart och naturligt, eftersom jag är van vid det. Jag avstår ingenting, eftersom jag aldrig har druckit på julen.

Vad tycker du om Vit jul-kampanjen?

– Jag tycker det är en jättebra och viktig kampanj som sätter fingret på ett stort problem och lyfter upp det. Om någon i dag hade introducerat alkohol så hade det garanterat förbjudits, eftersom det är en drog. Men nu är det socialt accepterat, vilket det troligen kommer att förbli. Däremot tycker jag att det är viktigt att skapa

fler ”vita” zoner i samhället, där det känns självklart att inte dricka alkohol. Och jag hoppas att Vit jul-kampanjen kan bidra till att julen blir en sådan vit, fredad zon. I dag är det ju så självklart att inte dricka på jobbet, vid graviditet, i trafiken och dessa områden har med tiden blivit alkoholfria zoner som vi i dag tar för givna. Jag hoppas att även julen kan sälla sig till den skaran.

Har Vit jul-kampanjen påverkat dig personligen?

– Ja, det har den gjort. Den har blivit en ögonöppnare. Jag är inte nykterist själv, men jag märker att jag reflekterar mer och mer kring alkoholnormativiteten i samhället och min egen konsumtion. I somras på när jag åkte till Almedalen beslutade jag att helt avstå alkohol. Jag hade med mig mina barn och min mamma och jag ser på Almedalsveckan som jobb. Så varför skulle jag dricka alkohol? Det var intressant hur jag emellanåt blev ifrågasatt. Och när jag önskade alkoholfria drycker till maten var det ofta ganska trista alternativ jag fick. Där finns det mycket att jobba på och utveckla. Att kunna erbjuda bra alkoholfria alternativ är ett sätt att visa att den som inte dricker är välkommen på lika villkor. ■

Fakta. Veronica Palm

Ålder: 41

Familj: Tre döttrar: Alva och tvillingarna Moa och Klara.

Bor: Stockholm

Gör: Riksdagsledamot (S).

Börje Salming:

Hockeylegenden Börje Salming är ambassadör för Vit jul för andra året i rad. **"Många barn mår dåligt under julhelgen på grund av att föräldrar och andra släktingar dricker"**, säger han till Accent.

TEXT **MARIA ZAITZEWSKY RUNDGREN** FOTO **JOHAN PAULIN**

Varför vill du vara Vit jul-ambassadör?

– Jag var med förra året och tycker att det är en jättebra kampanj som jag absolut vill stödja. Julen är barnens högtid. Helgen ska genomsyras av positiva, bra och varma känslor. Det ska vara julklappar, jultomte och ja, allt som hör julen till. Alkohol hör definitivt inte dit. Jag har förstått att många barn mår dåligt under julhelgen på grund av att föräldrar och andra släktingar dricker. De har ingenstans att ta vägen, utan tvingas vara hemma och uppleva fylla och kanske bråk. Den varma, fina stämning som man förknippar med julen infinner sig inte och det är förstås sorgligt att det ska behöva vara så. Kan jag hjälpa till genom att vara ansiktet utåt för kampanjen så är jag glad. Förra året hjälpte jag bland annat till den 1 december i Söderhamn. Det dök upp massor av föräldrar som skrev på för en vit jul, de tyckte att

detta är en jättebra grej. Det var en liten ansträngning som gjorde stor skillnad.

Hur kändes ditt nyktra julfirande förra julen?

– Det kändes faktiskt skönt att inte dricka! Jag vaknade pigg som en mört dagen efter. Det är ju en av fördelarna. Man slipper huvudvärk och baksmälla. Vi firar tillsammans med både barn och fyra små barnbarn och det känns självklart att låta dem stå i fokus. Julen är inte de vuxnas fest, utan barnens. Det roligaste är ju att se deras förväntan och glädje över julklapparna. Då känns det helt rätt att avstå alkohol och under juldagarna drack varken jag eller min sambo. Jag kan visst ta en snaps i andra sammanhang, även om jag inte dricker mycket eller ofta. Men kring jul kan jag gärna ge fan i alkohol, för barnens skull. Det går ju hur bra som helst!

Hur minns du din barndoms jular?

– Det var väldigt kul. Massor av släkt, massor av kusiner och berg av julklappar. Men visst fanns det vuxna i sällskapet som drack för mycket och som blev fulla. Inte mina föräldrar – de var väldigt måttliga – men andra släktingar. Jag kan inte minnas att jag mådde illa av det. Men det är klart att man noterade att några inte kunde hantera spriten. Jag kan förstå att det kan vara mysigt att dricka lite alkohol på julen. Men om man inte kan hantera det så ska man inte dricka alls.

Hur firar du jul i år?

– Vi åker till Thailand den 19 december, så det blir lite annorlunda i år. Vi kommer nog att ha ett litet "julfirande" innan vi åker, med julmat och klappar. I Thailand blir det förmodligen ett ganska nedtonat firande på julafton. Det är ju inte samma sorts stämning som hemma. ■

Fakta. Börje Salming

Ålder: 63

Bor: Stockholm

Familj: Sambo, fyra barn i två kullar samt fyra barnbarn.

Bakgrund: Hockeylegend

"Vi tror att det här kommer bli uppskattat."

LISA GREVE

DONATIONER BREDDAR ÅRETS VIT JUL

Vit jul-kampanjen blir allt populärare och genomförs i år för åttonde året i rad. En av nyheterna är att människor nu kan **stödja kampanjen via sms.**

TEXT **MARIA ZAITZEWSKY RUNDGREN** FOTO **PIERRE ANDERSSON**

I år kan den som önskar, för första gången ge en ekonomisk gåva i samband med kampanjen. Det kommer att finnas en donationssida på kampanjsajten och möjlighet till donation finns också via sms.

– Vi tror att det här kommer bli uppskattat och hoppas förstås på att få in mycket pengar. Tanken är att gåvorna ska användas till Vit jul-verksamhet i framtiden, säger Lisa Greve, verksamhetsansvarig för Vit jul.

Förra året arrangerades ungefär 200 små och stora Vit jul-aktiviteter runt om i landet, som fördelades över hela jullovet. Bland annat en populär pingisturnering i Leksand på juldagen. Men också enklare aktiviteter

som pepparkaksbak och pulkaåkning.

Lisa Greve är förvissad om att antalet aktiviteter blir ungefär lika stort i år – även om långt ifrån alla föreningar har hunnit ansöka om aktivitetsbidrag vid denna tidnings pressläggning.

– Vi vet att våra medlemmar tycker att det här är en viktig kampanj och intresset att anordna en aktivitet under juldagarna är stort. Men många väntar in i det sista att ansöka om bidrag, säger Lisa Greve, som uppmanar de föreningar som inte sökt eller fått aktivitetsbidrag att ändå registrera sin aktivitet på www.vitjul.se.

Förra året skrev 20 000 personer på för en vit jul för barnens skull. ■

Så kan du skänka pengar till Vit jul

Antingen kan du hitta uppgifter om kampanjens bankgironummer på kampanjsajten www.vitjul.se och sätta in pengar där – eller så kan du skänka pengar via sms. Genom att skicka texten **vitjul100** till nummer **72456** skänker man 100 kronor till kampanjen.

FOTO: ISTOCK

Ambassadörer för Vit jul 2014

Vid denna tidnings pressläggning var följande ambassadörer för Vit jul klara:

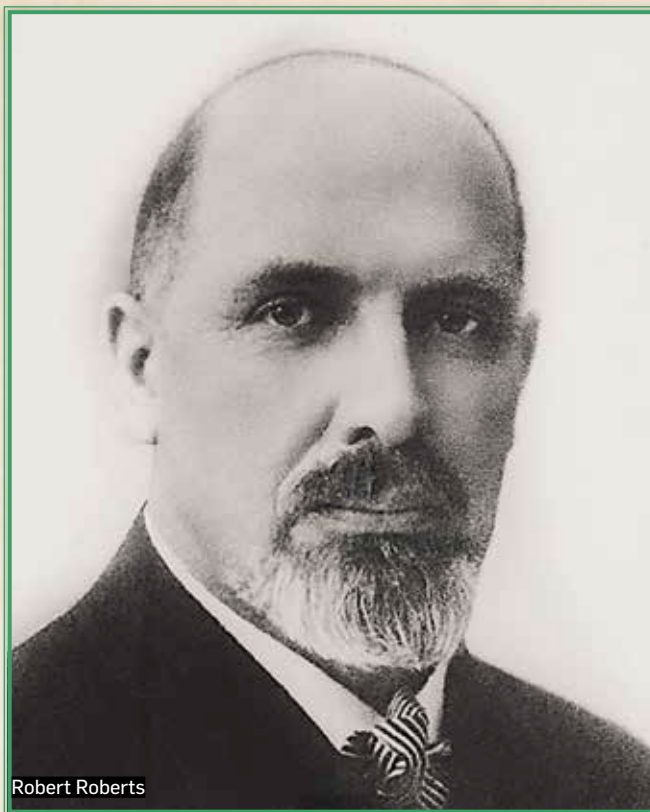
- Börje Salming
- Clara Lidström
- Elisa Lindström
- Emma Henriksson
- Fredric Andersson
- Fredrik Berling
- Gabriel Forss
- Gabriel Wikström
- Hillewi Wahl
- Janique Svedberg
- Karin Adelsköld
- Kitty Jutbring
- Malin Wollin
- Mårten "Promoe" Edh
- Samir Badran
- Sarah Dawn Finer
- Sofia Helin
- Veronica Palm

MANNEN SOM UPPFANN JULMUST

När nykterhetsmannen och läskfabrikören Robert Roberts ville finna ett bra alkoholfritt alternativ för julbordet skickade han sin son till Tyskland. Han kom hem med både recept och essenser – som idag är ytterst dyrbara hemligheter. Anna Carlstedt skriver julmustens historia.

TEXT ANNA CARLSTEDT
FOTO FAMILJEN ROBERTS ARKIV

Robert Roberts

Strax efter julhelgerna häromåret spreds ett oroande rykte i svensk media: Julmusten skulle kanske förbjudas – av EU! Bakgrunden var ett beslut att förbjuda karamellfärg i maltdrycker, dit musten skulle räknas.

Reaktionerna blev starka, inte minst på nätet, bland svenskar som fruktade det värsta. Det visade sig som tur var att julmusten inte omfattades av förslaget trots att den innehåller såväl malt som karamellfärg: Från början betraktades musten som ett alkoholfritt öl, men klassas numera som läsk och sorteras därmed inte in i EU:s lista över maltdrycker.

Vi kunde sålunda andas ut och alla våra framtida jular var räddade. Julmust står för ungefär 50 procent av den totala läskmarknaden i december. Svenskarna dricker fem liter julmust var, vilket gör nästan 50 miljoner liter tillsammans.

Vi svenskar har ett passionerat förhållande till musten och vi tycks stå beredda att skydda den från allt. Det dyker ständigt upp nya hot. I fjol rasade fansen över enskilda bryggeriers beslut att upphöra med försäljningen av julmust på glasflaska i back. En katastrof menade många konsumenter, som hävdar att smaken inte alls blir lika bra i PET-flaskor.

Hotbilden gäller också själva receptet, som många försökt lägga vantarna på i snart 100 år. Men hemligheten bakom den unika blandningen av ingredienser kan varken den stora amerikanska läskjätten eller Wikileaks avslöja. Endast ett par-tre personer i familjen Roberts i Örebro känner till själva essensen i familjeföretaget: De förser i stort sett hela den svenska julmustbranschen (över 98 procent) med de smaker som behövs för tillverkningen.

Det har gjorts försök av olika bryggerier att ta fram egen essens, men det har så gott som alltid slutat med att man gett upp och kommit tillbaka till Roberts AB. Familjen ser det som ett stort ansvar att förvalta denna långa tradition som blivit ett allt viktigare inslag i vår kultur. Men trots att det tillverkas över 30 olika sorters must i Sverige är det alltså fortfarande bara enstaka personer som känner till den exakta formulan.

Det hela började efter förra sekelskiftet, när nykterhetsmannen och läskedrycksfabrikören Robert Roberts skickade iväg sin son på resa i Europa. Det visade sig vara en god investering: Den unge Harry kom tillbaka från Tyskland med en ovärderlig receptlista och en idé om ett bra alkoholfritt alternativ till julbordet.

Vi har sedan kunnat följa dryckens utveckling i Sverige under nästan 100 år, fram till dagens hajp med julmustbloggar och lagrade specialutgåvor i vackra flaskor. Julmusten är utan tvekan en kulturbärare och har en given plats i vår svenska måltidshistoria. Och hur är det nu egentligen: är det någon skillnad eller inte på julmust och påskmust? Låt oss återkomma till det.

"Julmusten är utan tvekan en kulturbärare och har en given plats i vår svenska måltidshistoria."

Roberts AB står fortfarande för tillverkningen av nästan all julmustessens.

"Om julmusten bara funnits i knappt 100 år, så har dess föregångare tusentals år på nacken."

Urgamla traditioner och en svensk uppfinning

Om julmusten bara funnits i knappt 100 år, så har dess föregångare tusentals år på nacken. En av förlagorna när det gäller alkoholfria drycker var äppelmust, som man vet att vikingarna drack mycket av trots att vi kanske främst förknippar dessa våra festglada förfäder med mjöd och öl.

Förmodligen har ojäst råsaft av frukt tillverkats av människan sedan vi kom på att honung och socker kunde tillsättas vatten. Läskedrycker var något exotiskt i vårt land en bra bit in på 1900-talet, men

när det alkoholfria bubblat väl introducerats exploderade den svenska marknaden. När AB Roberts grundades i Örebro 1910 gjorde de snabbt succé med Champis, som blev en lyxdryck som kunde ta upp kampen med den betydligt dyrare och alkoholstarka champagnen.

Julmustförsäljningen tog fart under 1920-talet, och det var inte så konstigt att det skedde just då. Det var fler än Roberts som såg behov av festliga drycker som inte innehöll alkohol. Det behövdes verkligen alternativ: Spritmissbruket var som vi vet ett enormt samhällsproblem, som

höll människor i fattigdom och hindrade utvecklingen.

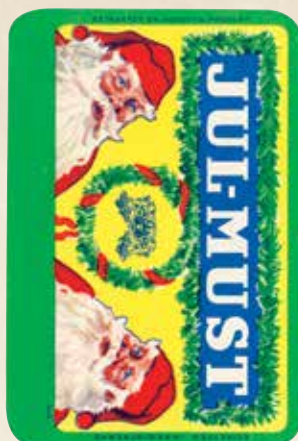
I början av förra seklet pågick det precis som nu en debatt på alla nivåer i samhället om vad man skulle göra åt alkoholproblemet. Redan under den första stora strejken med 5 000 protesterande arbetare i Sundsvall 1879, togs spriten upp som ett sätt för de som hade makten att hålla folket nere. Det var vid den här tiden som nykterhetsrörelsen, arbetarrörelsen och frikyrkorna fick fäste i Sverige, och gemensamt för dem alla var insikten att något behövde göras åt det hejdlösa supandet.

Frågan var bara vad. Det vidtogs alla möjliga åtgärder för att få människor (det var dock främst männen som drack) att supa mindre och arbeta mer, för att travestera en finansminister i modern tid. Detta ledde fram till Sveriges första folkomröstning i början av 1920-talet. Det blev inget totalförbud mot alkohol i Sverige, men processen lade grunden till den stadiga svenska alkoholpolitik vi har än idag. I början av förra seklet fanns gott om samhällsbärare som ville bidra till en förändring. En av dem drev en framgångsrik affärsverksamhet i Örebro.

När läskedrycksfabrikör Roberts bestämde sig för att skicka ut sin son Harry på en bildnings- och studieresa i Europa, fick han ett särskilt medskick från fadern: Studera hur läsk tillverkades och marknadsfördes i Tyskland, ett föregångsland på området. Harry var en driftig ung man som studerat till kemiingenjör. Han kom inte bara hem med en massa idéer, utan hade också helt konkret en hel receptsamling i bagaget. Dessutom medförde han det värdefullaste smakkoncentratet som skulle komma att bli nyckeln till familjens framgångssaga.

Det har betydelse att fabrikör Robert Roberts – farfars farfar till de som driver företaget idag – var nykterhetsman. Han hade på nära håll sett vad alkoholen kunde ställa till med och ville gärna bidra på sitt sätt till att svenska folket nyktrade till – åtminstone till jul.

Hans ambition var från början att skapa en alkoholfri öl som var så god att folk kunde tänka sig att köpa den ändå. Därför kallade han den nya uppfinningen, enligt sonens importerade recept, för julöl. Ganska snabbt bytte man dock namn till julmust och resten är, som det heter, historia. Det berättas att både han och sonen var mycket socialt engagerade. De skänk-

te bort ved under de bistraste vintrarna och var på olika sätt engagerade i välgörenhet i staden.

Robert Roberts föddes 1866 och var alltså medelålders när han slog sig ner i Örebro 1910. Staden växte hastigt och välkomnade företagsamma entreprenörer. Roberts förspillde ingen tid utan bildade genast ett aktiebolag, där en av sönerna (Harry) gick in med kapital. Det gjorde däremot inte hans bröder, Hugo och Erik. Mer kapital kom istället från två driftiga systrar, Hanna och Elisabeth Lindberg, som startat en egen hattfabrik. Hanna Lindberg åkte, precis som Harry Roberts, till Tyskland på studieresa.

Hon kom hem med ett annat succé-koncept i bagaget i form av halmhatten, som blivit rasande populär på kontinenten. Hon lät kvinnor i Örebro sitta hemma och tvinna halmflåtor som sedan levererades till fabriken. Unga som gamla kunde bidra i tillverkningen, och barnom-

Källor och vidare lästips:

- Blom, Edward. 2004. "Survatten, Pommac, jäst Sockerdricka och Sveriges första Cola" i Företagsminnen nr 2004:4. Sidorna 3-12.
- Nilsson, Sture. 2010. ...å så en Champis! Boken om Roberts. Örebro: Ab Roberts.
- Swahn, Jan-Öyvind. 1993. Den svenska julboken. Stockholm: Bra Böcker.
- Julmustbloggen: addictedtojulmust.se
- AB Roberts företagsminnen: roberts.se

sorgen löstes genom att de kunde arbeta i hemmet. Vi vet inte mycket om relationerna till systrarna Lindberg, förutom att de tidigt köpte aktier i Roberts företag och på så sätt spelade en viktig roll i detta tidiga skede.

Familjeföretaget AB Roberts i Örebro lät snart höra tala om sig, mest för sin revolutionerande nya dryck, men också

för andra kända läskedrycker. De första åren huserade Roberts i centrala Örebro men köpte sedan en tomt på Väster, med en viktig tillgång i form av en stor gammal fruktträdgård. Dit flyttade man, byggde nytt och utvecklade successivt verksamheten till vad den är idag. Flera generationer Roberts är fortfarande aktiva, dock med den externt tillsatta vd:n Bodil Ajvin-der (som visserligen är Görans bonusdotter) i spetsen.

En rolig anekdot de berättade när jag besökte företaget tidigare i år, gäller tiden före andra världskriget. Då köptes stora mängder apelsiner in till produktionen av apelsinläsk. Men det var inte saften och fruktköttet som Roberts ville åt, utan apelsinoljan som fanns i skalet. När det var tillverkningsdags hängde därför en stor banderoll över Drottninggatan i närheten av Roberts lokaler, med budskapet "Apelsinskalning pågår". Då visste örebroarna vad som vankades i form av färdigskalade apelsiner till en mycket billig penning.

Sonen Harry tog över på 30-talet, och kriget var naturligtvis svårt även för företaget som knappt kunde få tag i råvaror till produktionen och dessutom hade stora delar av personalen inkallad.

"Han hade på nära håll sett vad alkoholen kunde ställa till med."

Efter kriget, med nästa generation och Arthur Roberts vid rodret blåste det nya vindar. Han såg till att företaget fick nya, ändamålsenliga lokaler och man började arbeta med nymodigheter som lastpallar och palldragare.

1980 tog Göran Roberts över som vd, och han är aktiv än idag. Göran, en vänlig men bestämd herre som med sitt skägg och sin glimt i ögat ser ut som en jultomte, hör till de få enstaka nu levande personer som ruvar på julmustessensens hemlighet. Receptet hålls inlåst, men Göran kan receptet utantill. Ändå skrivs det ut varje gång det görs en kvalitetskontroll – för att han skall vara helt säker på att inget misstag begås.

En välbevarad hemlighet – om julmustens ingredienser

Om vi nu ska reda ut vad den här drycken egentligen innehåller är den första frågan som måste besvaras denna: Är julmust egentligen ... en must? Nationalencyklopedin får reda ut begreppen: "Must är en dryck av bär- eller fruktsaft, ofta av äpplen. Ordet har numera i stor utsträckning ersatts av juice, dock inte druvmust i samband med vinframställning". Uppslagsverket konstaterar också att jul- och påskmust "är en svensk uppfinning" och att recepten är varierande: "Vanligtvis ingår ett extrakt på malt eller humle utan alkohol".

Detta bekräftas av tillverkarna under mitt besök hos familjen Roberts: Humle och malt utgör stommen. Detta tillsammans med en hemlig mix av kryddor ger drycken dess karaktäristiska mörka, rika smak. Att olika julmustmärken ändå smakar olika beror på att bryggerierna varierar sin blandning av vatten, extrakt och socker (eller andra sötningsmedel). Många hävdar också att musten får en rundare och fylligare smak efter ett års lagring i glasflaska i en sval och mörk miljö.

En välkommen nyhet på senare år har Roberts kunnat ta fram tack vare sin försäljningschef Anders Möller, som fick idén att importera gamla ekfat (som innehållit bland annat rom) från Frankrike. Genom att lagra essensen i dessa fat har intressanta smakvarianter uppkommit.

Entusiasterna vet att det är stor skillnad på olika mustsorter beroende på bryggeri, trots att nästan alla använder extrakt från samma företag. Extraktet är bara en liten del av den färdiga produkten och tillverkarna kan påverka smaken mycket när de tillsätter socker, kolsyra, vatten och ibland andra kryddor.

Många har känt sig kallade att analysera innehållet. En av dem, Christoffer Johansson som drivit den uppskattade bloggen Addicted To Julmust, har kunnat identifiera ett trettiotal ingredienser i olika kombinationer. Det finns i Sverige idag uppåt fyrtio julmustsorter. Några tillverkas av mycket små bryggerier, och vissa matvarujättar tillverkar också egna sorter.

Till de vanligaste ingredienserna som gått att ringa in hör: Aspartam, aromämnen (naturliga, naturidentiska, syntetiska, rökaromer), citronsyra, enbär, glukos-fruktoosirap, humle, kaliumsorbat, kolsyrat vatten, kryddextrakt, källvatten, malt, natriumbensoat, natriumcitrater, sackarin, socker och sockerkulör.

"Försäljningen av julmust i Sverige gör att Coca-Cola minskar sin försäljning med omkring 50 procent."

David mot Goliat: Julmust vs Coca-Cola

Försäljningen av julmust i Sverige gör att Coca-Cola minskar sin försäljning med omkring 50 procent i december varje år och självklart har det multinationella företaget försökt utmana Roberts AB på olika sätt genom åren. Enligt familjen har Coca-Cola – ibland själva, ibland genom misstänkta bulvaner – försökt köpa rättigheterna till det hemliga receptet för att själv kunna dominera försäljningen. Försöken har varit fruktlösa.

Häromåret sade Coca-Cola upp alla sina avtal med ett känt svenskt bryggeri, enligt uppgift eftersom detta skall ha vägrat ge efter för Coca-Colas krav på att sälja mer Coca-Cola under december på bekostnad av bland annat julmusten.

Media har skildrat hur Coca-Cola gett sig på massiva marknadsföringskampanjer i syfte att ersätta julmusten på svensk-

arnas bord. Runt millennieskiftet dubblade de sin reklambudget i Sverige och satsade fem miljoner kronor på att profilera sig som en klassisk juldryck. Kampanjen fortsatte i flera år, men julmustens ställning lät sig inte rubbas.

Till slut bytte Coca-Cola taktik. Bland andra Expressen har beskrivit hur de 2004 vände sig till Roberts och bad att få köpa mustextrakt. Det blev affär och samma år lanserade Coca-Cola sin egen julmust Bjäre, baserad på Roberts produkt. Men colamusten blev ingen succé. Trots intensiv marknadsföring gick det bara sämre. 2007 förpassades Bjäre Julmust till McDonald's, och året därpå togs produkten bort, för att göra blygsam comeback 2011.

Julmusten i vår måltidshistoria

Ända från början har musten haft en given plats på svenska matbord, där den passar särskilt bra till kryddig mat. Det är enligt många mustens fylliga smak som gör att den inte känns så söt och därför passar bra som måltidsdryck, och då faktiskt inte bara till den traditionella julmaten.

Den uppskattas också till husmanskost i största allmänhet, vilket kan vara en förklaring till att de perioder då vi svenskar dricker must tenderar att bli längre. Julmusten är också något som uppfattas som unikt svenskt, och många vittnar om att smaken är starkt förknippad med julminnen från barndomen. Den ger oss en kulturell trygghet och blir till en symbolisk tidsmarkör i en era när allt egentligen finns tillgängligt året runt.

Många är också de inflyttade svenskar som tagit drycken till sitt hjärta, och att dela en julmust kan också bli en gränsöverskridande handling: mellan generationer och mellan människor med olika kulturell bakgrund.

Många av oss har minnen förknippade med julmust. Och nu är tid att njuta gamla favoriter, men också nyheter. Nu är tid att dela en julmust med någon du gillar.

Men hur var det nu: Är det någon skillnad på julmust och påskmust? Enligt en rundringning bland bryggerierna är dessa båda dryckestyper identiska, i tre fall av fyra. Men i ett antal fall uppger tillverkarna alltså att det visst är skillnad. Och vad svarar Göran Roberts när jag frågar? Han bara ler. Som jultomten. ■

Not. Anna Carlstedt skriver just nu på en bok om julmust och dess historia. Planen är att den ska publiceras till nästa jul.

Julen är barnens högtid och den borde vara magisk

Sms:a vitjul till 72 456 och bidra med 100 kr så att fler barn får uppleva glädje och trygghet under julhelgen.

När dagis, skolor, fritidsgårdar och sportaktiviteter stänger ner under jullovet försvinner många frizoner. IOGT-NTO-rörelsen arrangerar kampanjen Vit jul för att bedriva jullovsaktiviteter för barn och unga och för att få fler vuxna att fira jul med alkoholfritt.

Läs mer om kampanjen på www.vitjul.se

Ett muste i jul

Julen är kommen och därmed också julmustens högtid. Men vilken ska man välja? Smakar de inte alla likadant? **Accent:s testpanel har sonderat terrängen** och testat de bästa (och sämsta) julmusterna.

TEXT OCH FOTO: NATHALIE C. ANDERSSON

Om testet

- Testet innefattar sex stycken julmuster. Vi undersökte smak, utseende, doft och helhetsintryck.
- Varje medlem i panelen fick skriva ner sitt betyg och omdöme på ett papper, för att inte påverkas av de andra. Betygen har sedan slagits samman till ett medelvärde.
- Alla drycker går att köpa på Systembolaget och/eller i din lokala mataffär. Priset som redovisas är vad dryckerna kostade vid inköpstillfället. Detta kan variera, beroende på när och var i landet du inhandlar dina drycker.

Fakta. Accent:s betygskala

aaaaa = Suveränt gott

aaaa = Mycket bra

aaa = Bra

aa = Sådär

a = Odrickbart

Bäst! Apotekarnes julmust

Julmustarnas julmust – eller som panelen kallar den – status quo-musten. Den som alla referenser utgår från. Apotekarnes är ett säkert kort för den som känner sig osäker i musthyllan. Den är ett måste till maten, men kanske inte en dryck man dricker för sig. Lockar till inköp med sin klassiska folktro-tomte. Doftar som "julmat hos farmor", säger en i panelen. Söt, god doft. Har lite sting i sig, och smaken stannar lite längre i munnen vilket ger en bra helhetsupplevelse. Den är slät, lite nötig och syrlig. Det etablerade alternativet för den som vill vara lite mer traditionell av sig.

Betyg: **aaaa+**

Sämst Premier julmust (Svenska klassiker)

Premier julmust är lågprisalternativet för dig som vill ha en billig jul. Julmusten smakar lite avslaget. Skummet försvinner snabbt och kolsyran likaså. Doftar lite söt och påminner i alla fall vagt om julmust. I övrigt är den trist och vattning och smakar socker och artificiellt. Förpackningen är lite lågprismysig dock, och dekorativ, även om det känns som om de tänkt "vi lägger på massa jul bara" när de utformade etiketten. En bra must för den som handlat slut på alla pengar i julhandeln och behöver trösta sig med något mindre exklusivt. Eller för den som firar jul i husvagnen och vill komma bort från allt ...

Betyg: **a+**

Punkig Nygårda julmust Lagrad på bourbonfat

Punkigaste julmusten av dem alla. Svart förpackning och svart färg på musten. Doftar julmust med en hint av whisky och möjligen bränt socker. Någon i panelen har den som favorit och säger att den är så "jävla god". Bra eftersmak som lämnar mersmak. Whiskeyundertonen passar bra ihop med den vanliga julmustsmaken och ger en ny schyst dimension. God som fördrink eller efterdrink efter maten. En dryck som står för sig själv.

Betyg: **aaaa**

Ett finare alternativ Nygårda julmust Lagrad på romfat

Det lite finare alternativet. Julmust lagrad i sex månader på ekfat. "Den här skulle jag kunna ge bort", säger en i panelen. Musten som är ett måste på partyn, för den skummar som tusan. Härligt ljud också när korken åker av glasflaskan. Fantastiskt snygg när man hållt upp den i ett glas, bra skumkonsistens. Doftar behagligt av punschpraliner och rom, tycker de flesta i panelen. De flesta älskar den, någon hatar den. Kan passa som en fördrink till middagen. Eller med ett par nötter efter själveste julmiddagen?

Betyg: **aaaa**

JULMUSTPROVNING

Snygg förpackning Nygårda Julmust Ekfatslagrad 33 cl

Nygårda julmust ekfatslagrad har en snygg och lyxig förpackning som gör att man blir peppad på att dricka den. Snygg färg på själva musten också. Doftar tydligt av humle. Den smakar syrligt i början, men sedan försvinner smaken lite grann. Påminner om något gammalt. Bra skum som är tjockt och sitter kvar i munnen när man dricker. Det skapar en ganska lustig känsla. Passar bra till pepparkakor och kanske till lite ost. Bra att ha till maten.

Betyg: **aaa**

Klassiker Nygårda julmust

En annan klassiker och förväntningarna är på topp ... Men Nygårdas julmust levererar inte. Den smakar lite vattning och påminner inte jättemycket om julmust, jämfört med de andra musterna i testet. Den doftar svagt, nästan inget alls och skummar nästan ingenting. I stort lämnar Nygårdas julmust inget avtryck alls ... Men kanske passar den i slutet av månaden när pengarna är slut. Söt och tråkig helt enkelt. Dessutom undrar panelen hur de har tänkt när de lägger en tävlingsruta mitt i loggan på förpackningsetiketten?

Betyg: **aa+**

NY IOGT-ORDFÖRAN VILL EXPONERA ALKOHOLINDUSTRIN

Internationella **IOGT:s nya ordförande Kristina Sperkova** vill föra medlemsorganisationerna närmare varandra – och utmana den globala alkoholindustrin på samma gång.

TEXT OCH FOTO **PIERRE ANDERSSON**

I slutet av oktober arrangerades IOGT:s världskongress i Cha Am, Thailand. Omkring 300 deltagare från stora delar av världen fanns på plats – och tog del av allt från thailändsk matlagning till seminarier om alkoholpolitik. Och kongressförhandlingar förstås.

Ett nytt program för alkohol- och narkotikapolitik antogs, liksom en arbetsplan för de kommande fyra åren. Kongressen valde också en ny ordförande efter Sven-Olov Carlsson som avgick efter 12 år på posten. Kristina Sperkova är 32 år gammal och kommer ursprungligen från Slovakien, men bor sedan ett antal år i Sverige och arbetar med IOGT-NTO-rörelsens internationella arbete.

Den nya styrelsen i IOGT International har en lång rad uppgifter i en ambitiös

arbetsplan att sätta tändarna i, men det är inget som oroar den nyvalda ordföranden Kristina Sperkova.

– Det är jättemånga människor som kommer fram och gratulerar och det är kul, men det är när jobbet börjar som det blir verkligen roligt. Det ser jag verkligen fram emot.

Det var flera i debatten om arbetsplanen som pekade på att den är omfattande och ambitiös. Blir det inte svårt att hinna med allt?

– Nej, det blir verkligen inte svårt. Jag ser fram emot processen där vi i styrelsen tittar på arbetsplanen och kopplar de olika områdena till varandra. Det är så den är uppbyggd, olika områden hänger ihop. Vi har inte gjort en arbetsplan som tillå-

ter oss att vara bekväma, men vi har byggt den på var organisationen står just nu och på vad vi gjort hittills. Vi vill fortsätta med minst samma tempo i framtiden.

Hur tycker du att kongressen här i Thailand har varit?

– Jag tycker att den har varit perfekt. Det har aldrig varit så livligt... Väldigt annorlunda från alla andra världskongresser som jag har varit på. Jag upplever att medlemsorganisationerna känner mer glädje och entusiasm för att göra saker tillsammans. Jag tror att både området, det är härligt att vara i Thailand, och det sätt vi arrangerade kongressen på spelade roll. Det var bra att vi började med teambuilding så att folk fick lära känna varandra.

DE

N

A close-up portrait of a young woman with short, dark, curly hair, smiling warmly at the camera. She has a few freckles on her face and is wearing a dark blue t-shirt. The background is a blurred indoor setting with light-colored walls and a hint of a window or screen.

"Jag upplever att medlemsorganisationerna känner mer glädje och entusiasm för att göra saker tillsammans."

KRISTINA SPERKOVA

När vi talades vid innan kongressen pratade du mycket om att stärka medlemsorganisationerna, kommer det att vara ett fokus för dig som ledare?

– Ja, men det handlar inte bara om att stärka medlemsorganisationerna, det handlar minst lika mycket om att föra dem samman så att de upplever att de tillhör samma organisation och känslan av att vi gör det här tillsammans. Arbetsplanen som vi har tagit är inte något som bara vi i styrelsen ska syssla med, det här bygger vi alla tillsammans. Det behövs, annars kommer vi inte att lyckas. Många gör bra grejer runt om i världen men de skulle få ännu större effekt om vi gjorde dem tillsammans och var medvetna om vad de andra gör. Jag vill synliggöra det här och hitta synergier. Och jag vill ta våra medlemsorganisationer

till stora internationella sammanhang där de kan föra ut sina åsikter.

Resor och internationella möten kostar mycket pengar, något som IOGT International inte har så gott om. Hur ska ni lösa det?

– Ja, till exempel så har vi ju sagt att vi ska utbilda tusen medlemmar. När man läser det med vanliga glasögon kan man ju undra hur det ska gå till med de resurser vi har. Men det finns idag många olika onlineverktyg man kan jobba med och vi har helt andra möjligheter idag jämfört med för bara fyra år sedan.

Något annat som kommer att hända de kommande åren som vi borde känna till?

– Ja! "Curbing big alcohol" är en kampanj vi vill satsa på framöver. Det kommer att bli stort, den är förankrad bland medlemmarna redan från början och en grupp från sju olika medlemsorganisationer pratar om den på Skype varje vecka och utvecklar konceptet. Sedan presenterades den här på kongressen och vi har fått mycket bra återkoppling.

– Kampanjen är fortfarande på planeringsstadiet och jag kan tänka mig att vi kan börja göra något utåt i mitten av 2015. Syftet är att exponera alkoholindustrin och att utesluta dem från beslutsfattande processer. Detta ska ske genom att aktivera våra medlemsorganisationer och få dem att belysa de metoder som industrin använder när det gäller allt från marknadsföring till politisk påverkan. ■

Den avgående ordföranden Sven-Olov Carlsson avtackades av Kristina Sperkova.

Lucas Nilsson från UNF lagar thailändsk mat tillsammans med delegater från Sri Lanka.

NÄSTA VÄRLDSKONGRESS ARRANGERAS I SVERIGE

När det blev dags att välja värdnation för IOGT:s internationella kongress 2018 **klev Sverige fram** och anmälde intresse.

TEXT OCH FOTO **PIERRE ANDERSSON**

När ordföranden för kongressen lämnade ordet fritt gällande vilket land som ska arrangera nästa världskongress 2018, klev UNF:s ordförande Malin Thorson fram och anmälde intresse å den svenska delegationens vägnar.

– Dels tycker vi att det är en fantastisk chans att ge tillbaka till den internationella organisationen och att visa upp Sverige, men det ger ju också en chans att visa upp

det globala arbetet för våra medlemmar hemma i Sverige, säger hon till Accent.

– Som representant för en ungdomsorganisation ser jag också en enorm möjlighet i att våra medlemmar får se det internationella arbetet på nära håll och få en större inblick i det globala arbetet. Detta är ju samtidigt som Active har kongress i Sverige vilket gör att vi har chansen att få dit massor av ungdomar.

Fakta. IOGT International

- IOGT International är en paraplyorganisation med ett 160-tal nationella IOGT-organisationer från olika delar av världen som medlemmar.
- IOGT har världskongress var fjärde år, senast i oktober i år i Cha Am, Thailand.

Vilken ort världskongressen ska arrangeras på är inte bestämt. Inte heller datum, mer än att den kommer att äga rum någon gång under sommaren. IOGT:s världskongress arrangerades senast i Sverige 1998, då i Östersund. ■

Ebola drabbar IOGT Liberia

Den lokala IOGT-organisationen i Liberia är hårt drabbad av ebolautbrottet. Minst 20 medlemmar har omkommit i sjukdomen hittills – kvar finns 30 föräldralösa barn.

Under öppnandet av IOGT:s världskongress i Thailand uppmanade generalsekreterare Esbjörn Hörnberg de närvarande att bidra med pengar till IOGT Liberia.

I ett brev ställt till internationella IOGT:s styrelse beskriver Wesley M Johnson, ordförande för IOGT Liberia situationen: 20 medlemmar har hittills omkommit i ebola och

efter sig lämnar de 30 föräldralösa barn mellan tre och femton år.

– Alla de här barnen tas nu om hand vid vårt kontor i en hyrd femrumslägenhet, skriver han i brevet.

På plats finns fem IOGT-medlemmar som tar hand om barnen.

Kristina Sperkova, ny ordförande i internationella IOGT, berättar att styrelsen har haft kontinuerlig kontakt med den lokala organisationen i Liberia sedan ebolautbrottets början.

– I början uppmanade vi alla som ville hjälpa att skänka pengar till de internationella hjälporganisationer som finns på plats, vi

bedömde att det skulle göra störst nytta. Men nu på kongressen vill vi också försöka att samla in pengar direkt till de här föräldralösa barnen.

Kim Yong Eng från Kambodja skänkte pengar till IOGT Liberia.

Fotnot: Den som vill stödja arbetet mot ebola i Liberia kan skänka pengar till någon organisation som arbetar på plats, exempelvis Röda Korset eller Läkare utan gränser.

4

RÖSTER FRÅN IOGT:S VÄRLDSKONGRESS

I slutet av oktober arrangerades IOGT:s världskongress i Thailand med deltagare från stora delar av världen. **Accent har pratat med fyra av dem.**

TEXT OCH FOTO PIERRE ANDERSSON

Aira Grigoniene

Active UK

Berätta mer om din organisation!

– IOGT i England finns fortfarande men det är ärligt talat inte den mest aktiva organisationen. När jag flyttade från Litauen till London började jag leta efter yngre medlemmar men när jag inte hittade några bestämde jag mig för att bilda en ny organisation, Active UK.

– Vi har ett trettioåttal medlemmar mellan 11 och 56 år. Vår vision och vår arbetsplan är ganska inspirerad av Active, den europeiska samlingsorganisationen för nykterhetsrörelsens ungdomsförbund.

Vilken är den viktigaste frågan för IOGT International framöver?

– Jag är fortfarande väldigt inriktad på ungdomsfrågor så jag måste nog säga preventionsarbete. Men jag tycker också att vi borde arbeta mer med rehabilitering av missbrukare, det är ofta ett bortglömt område i NGO-världen.

Johnson J. Edayaranmula

Adic India

Berätta mer om din organisation!

– ADIC India är ett nationellt resurscenter för missbruks-, preventions- och policyfrågor när det gäller alkohol och narkotika. Vi är inblandade i alla aspekter av de här frågorna, det är allt från påverkansarbete och framtagande av nya lagar till vård och rehabilitering.

Vilken är den viktigaste frågan för IOGT International?

– Frågan om hur vi bäst kan använda oss av WHO:s alkoholstrategi och FN:s arbete kring icke smittsamma sjukdomar, där alkohol spelar en stor roll. Det här är viktiga verktyg för oss och frågan är hur vi kan använda dem, både för att nå ner på gränsnivå och för att påverka alkohol- och narkotikapolitiken på olika nivåer.

Carolyn Ruguru

SCAD Kenya (Students Campaign Against Drugs)

Berätta mer om din organisation!

– SCAD är en ungdomsorganisation som startades 1997 och vi jobbar mest med förebyggande arbete och påverkan när det gäller ungdomar och alkohol. Vi har mycket aktiviteter på högskolan, bland annat idrottsaktiviteter för att få unga att förstå att man kan ha roligt utan att använda alkohol eller andra droger. Och så brukar vi ha en tävling där ungdomar får uttrycka sig konstnärligt kring ämnet alkohol, det kan vara via målningar, poesi eller dans.

Vilken är den viktigaste frågan för IOGT International?

– Svårt att säga, men finansieringen av förebyggande arbete är en viktig fråga. Det är frustrerande att jobba med projektstöd – om man av någon anledning inte hinner slutföra en aktivitet under kalenderåret måste pengarna lämnas tillbaka, det går inte att spara dem till nästa år. Jag önskar att finansieringen kunde vara lite mer flexibel. I dag finansieras det mesta av vårt arbete via stöd från Sverige genom IOGT-NTO.

Theera Wathcharapranee

Stop Drink Network, Thailand

Berätta mer om din organisation!

– Jag är kontorschef på Stop Drink Network här i Thailand, ett nätverk med 264 medlemsorganisationer. Organisationen bildades för 12 år sedan och vi arbetar tillsammans för att minska alkoholskadorna och alkoholkonsumtionen här i landet. För sex år sedan fick vi en ny alkohollag i Thailand. Det är en bra lag, problemet är bara att den inte tillämpas särskilt hårt. Det försöker vi göra något åt. Vi granskar kontinuerligt hur det här sköts och rapporterar alla överträdelser vi hittar.

Vilken är den viktigaste frågan för IOGT International?

– Frågan om alkohol och internationella handelsavtal är mycket viktig. Ett exempel är att Thailand och EU förhandlar om ett frihandelsavtal just nu och i förslaget är importskatten på både alkohol och tobak mycket låg. En annan viktig fråga är det politiska arbetet. Här i Thailand försöker vi nu få regeringen att införa varningsbilder på alkoholförpackningar, precis som man gjort med tobakspaket, men vi möter starkt motstånd från de stora alkoholbolagen.

TIO ÅR SE

Sri Lanka drabbades hårt av tsunamin 2004. IOGT-NTO-rörelsen fanns redan på plats genom den lokala partnern Forut, som **gjorde stora insatser** för att hjälpa nödställda och bygga upp samhället på nytt. Hur gick det sen?

TEXT **MARIA ZAITZEWSKY RUNDGREN** FOTO **SARA HEINE, JONAS FORSBERG OCH FORUT**

Tsunamin den 26 december 2004 lam-slog stora delar av Sri Lankas östkust. Landet hörde till de värst drabbade. Hela byar utplånades, människor förlorade sina hem och anhöriga. 35 000 personer miste livet. Men redan timmarna efter katastrofen var räddningsarbetet igång. IOGT-NTO-rörelsens partnerorganisation på plats, Forut Sri Lanka, som sedan årtionden arbetat på ön, kunde snabbt sätta in resurser, eftersom man hade en god lokal förankring med ett väl uppbyggt

För tio år sedan förstördes stora delar av Sri Lankas östkust helt. IOGT-NTO-rörelsen engagerade sig enormt i återuppbyggnaden.

NARE

nätverk av personal, kontor och lokala samarbetspartners.

Också IOGT-NTO-rörelsen i Sverige var snabba på att mobilisera kraft, pengar och resurser för att hjälpa de drabbade – och mer biståndspengar än någonsin tidigare kanaliserades via rörelsens nätverk.

Strax efter tsunamin genomfördes en resa och en film spelades in från Jaffna i norr till Hambantota i söder. Fyra av de områden där IOGT-NTO-rörelsen arbe-

tade med återuppbyggnad besöktes, liksom människor vars liv omkullkastats.

När katastrofen var ett faktum reste sig hela nykterhetsrörelsen med gemensamma krafter för att hjälpa till.

– Redan den 28 december fick vi två miljoner kronor från SIDA för katastrofhjälp, säger Sara Heine, som vid den här extraordinära händelsen dels var tillförordnad generalsekreterare för IOGT-NTO rörelsens internationella institut – och dessutom projekthandläggare för Sri Lanka.

Hon avbröt julfirandet för att gå in och styra upp allt arbete kring tsunamins följdverkningar. Utöver SIDA-pengarna tillfördes 300 000 kronor från IOGT-NTO, Junis och UNF till Sri Lanka. Med 2,3 miljoner bara dagar efter tsunamin kunde personal på Forut Sri Lankas kontor i Colombo bland annat börja packa paket till nödställda. De arbetade dygnet runt för att så många som möjligt skulle få snabb, akut hjälp. Under tiden samlade medlemmar från IOGT-NTO in ännu mer

Forut är en lokal organisation som har samarbetat med IOGT-NTO-rörelsen länge. Här delas förnödenheter ut efter katastrofen.

pengar. Bland annat samlade IOGT-NTO i Västernorrland 100 000 kronor på några dagar.

I den här första, akuta fasen, handlade allt om att hjälpa människor att överleva dagen. De behövde bland annat tak över huvudet, mat, rent vatten och mjölkersättning, då ammande mödrar, på grund av traumat, förlorade förmågan att producera mjölk.

– Väldigt mycket hände på kort tid. Några medlemmar med kontakter i branschen ordnade så att vi fick vattenreningsutrustning skickat till oss och vi fick ett helt vattenreningsverk från Sundsvall, som var på plats inom några dagar. Vi fick möjlighet att kostnadsfritt fylla fem flygplan med vattenreningsutrustning och första hjälpen. Alla ville hjälpa till. Folk gick man ur huse för att ställa upp med pengar och resurser.

– På något sätt blev tsunamin "vår" katastrof, eftersom så många svenskar drabbades, fortsätter Sara Heine. Och eftersom IOGT-NTO länge funnits på Sri Lanka var engagemanget hos våra medlemmar stort. Många har varit där och känner för landet.

Ett hundratal nya biståndsorganisationer kom till ön för att hjälpa till efter katastrofen. Men eftersom de inte hade några upparbetade kontakter hade de svårare att få igång ett effektivt arbete. Det orsakade ibland mera kaos än nytta.

Carin Jämtin, som då var biståndsminister, hyllade Foruts snabba insatser och tilldelade därför IOGT-NTO huvuduppgiften att bygga upp det som förstörts på Sri Lanka. I februari 2005 fick IOGT-NTO 45 miljoner kronor från SIDA för återuppbyggnad under tre år.

– Vi hade bättre förutsättningar än andra organisationer som kom ner. Vi hade lokalkännedom och kontakt med myndigheter, säger Sara Heine.

Senare, när den akuta fasen ebbade ut, uppstod behovet av att bygga upp tätlägger och provisoriska boenden. Den sista fasen handlade om återuppbyggnad av hus och infrastruktur. De fiskare som förlorat sina båtar behövde nya för att kunna försörja sig och sina familjer.

Men allt gick inte enkelt. Särskilt inte när den första, akuta, fasen var över.

– Vi ställdes inför olika dilemma. Skulle alla fiskare få nya båtar? Hur kunde vi veta vem som hade "rätt" till en ny båt och vem som bara tog tillfället i akt att få ytterligare en båt? Vi ville inte heller bara jobba med enskilda boende, utan med hela byn och området. Skulle vi bara bygga hus? Eller hela samhällen?

I tsunamins kölvatten ökade också alkoholkonsumtionen i flyktinglägren. Försäljningsställen dök upp och det rapporterades om lastbilar med alkohol som kördes in i lägren.

– Därför kändes det angeläget för oss att under återuppbyggnaden också arbe-

"När vi passerade Tangalle såg vi hur havet betedde sig konstigt."

SITHA PATHMINI RANWEERA

Eftersom IOGT-NTO-rörelsen
länge arbetat på Sri Lanka
blev engagemanget från
medlemmarna stort.

Hösten 2014: Sitha Pathmini
Ranweera och hennes dotter
utanför det nya huset.

Livet i byarna har
återgått till det normala.

ta med de frågorna. Förutom att utbilda människor i hur man skaffar sig en ny inkomst, utbildade vi dem också om alkohol och andra droger i workshops. Dessa frågeställningar vävdes in i samtalen och blev en viktig del av återuppbyggnadsarbetet och utgör i dag en av de viktigaste frågorna vi arbetar med på Sri Lanka i samarbete med organisationen ADIC, Alcohol and Drug Information Center, säger Sara Heine.

När hon nyligen besökte ön, nästan tio år efter tsunamin, kunde hon konstatera att mycket har blivit bättre. Forut Sri Lan-

ka jobbade med fyra geografiska områden. Nu tio år senare har några av projekten blomstrat. Familjerna har i vissa fall fått ett bättre liv än innan katastrofen. Andra projekt har – bland annat på grund av kriget i norr – helt fallit.

Ett av de mest lyckade projekten som Forut Sri Lanka genomförde handlade om 101 familjer som fick nya hem och blev en del av ett nyuppsyggt samhälle. Så här berättar Sitha Pathmini Ranweera, mamman i en av de drabbade familjerna för Sara Heine:

– Vi sålde kläder, men den här dagen, den 26 december 2004, var det helgdag

och vi hade åkt till Hambantota för att lämna kläder till min mans bror som skulle sälja dem på marknaden, berättar Sitha Pathmini Ranweera.

Familjen skulle sedan ta bussen vidare till huvudstaden Colombo, för vård av sin dotter som led av njursvikt.

– När vi passerade Tangalle såg vi hur havet betedde sig konstigt. Vågorna var höga och ljudet från havet öronbedövande. En polisbil stod vid sidan av vägen och polismännen skrek att vi skulle vända om. Att något hänt. Chauffören ropade tillbaka att det inte var någon fara, att vi

Efter katastrofen var hela IOGT-NTO-rörelsen engagerad – även barnen.

"Vi visste inte vart vi skulle ta vägen. Vi hade förlorat allt vi ägde."

SITHA PATHMINI RANWEERA

kunde komma fram trots vattnet som nu täckte vägen. Det har hänt förr att stora vågor slagit in mot land, sa han och fortsatte att köra.

Så ser passagerarna hur en väg tar tag i bussen framför dem och sveper den ut i havet.

– Vi ställde oss upp i vår buss och några passagerare hoppade ur. Jag såg hur vattnet strömmade mot oss. Hur hus försvann.

Deras chaufför kunde inte vända bussen, men backade den och stannade en bit bort.

Passagerarna sprang ut och Sitha Pathmini Ranweera och hennes familj lyckades få tag i en taxi som kunde köra dem hem. Där delade familjen ett hus med Sithas mans familj. Sitha, hennes man och dotter bodde i köket.

Delar av huset stod kvar, men köket var bortsvept och havet hade rensat hemmet på alla deras ägodelar. Möbler och kläder

hade försvunnit, men dotterns födelsebevis låg på marken utanför huset. Sithas svärföräldrar överlevde, men makens bror som skulle sälja deras kläder dog i Hambantota.

– Under en period fick vi bo hos vännern, men det är svårt att tränga sig på hos någon för lång tid, säger Sitha Pathmini Ranweera. Vi visste inte vart vi skulle ta vägen. Vi hade förlorat allt vi ägde.

Efter en tid bestämde sig familjen för att försöka flytta tillbaka till sitt gamla hus.

– Vi kom dit på kvällen, men hade inte ens mattor att sova på. Området var inte säkert och människor drog runt huset och kände på låset för att se om det fanns något att hämta. Vi vågade inte sova, utan satt upp hela natten mitt på det tomma golvet i vardagsrummet. Jag hade min dotter sovandes med huvudet på mitt knä. Först när jag hörde att fåglarna sjöng

utanför och visste att solen var på väg upp kunde jag tillåta mig att sluta mina ögon en stund.

Morgonen efter Sithas natt i sitt gamla hus, kom en kvinna och frågade om de ville flytta till ett nytt hus. Familjen tackade ja. Den 18 januari 2006 stod deras nya hem färdigt. I dag livnär sig Sitha som skomakare. Hon har gått i yrkesträning och har en egen verkstad i ett av rummen. För henne har livet efter tsunamin blivit lättare. Hon känner sig trygg i den nybyggda byn och alla som bor här är vänliga mot varandra.

Några stängsel runt tomterna behövs inte, som på så många andra platser. Byn blev ett lyckat projekt på det stora hela. Men visst finns här fortfarande en del saker som kan förbättras.

– Det krävs att man arbetar mera med de sociala frågorna, med utbildning och med att skapa möjligheter för dem som bor här att få en inkomst, säger Sara Heine. ■

Fotnot: Från och med december finns ett studiematerial med film, webbaserad föreläsning och studiefrågor. Materialet är tänkt att kunna användas för exempelvis en föreningsträff, föreläsning eller studiecirkel. Hör av er redan nu på info.global@iogt.se om ni är intresserade av att beställa, eller bara vill få mer information!

40

ÅR AV INTERNATIONELLT ARBETE

I år fyller IOGT-NTO-rörelsens
internationella arbete 40 år.

Accent har pratat med två personer
som var med när allt startade på
1970-talet.

TEXT **MARIA ZAITZEWSKY RUNDGREN** FOTO **PRIVAT**

En av pionjärerna inom IOGT-NTO-rörelsens internationella arbete är Per-Åke Andersson, numera programsekreterare med ansvar för Alkohol som utvecklingshinder inom det internationella arbetet. Han har varit med från starten 1974, då "alla" skulle jobba med bistånd. Så även nykterhetsrörelsen.

– UNF ville gärna jobba med bistånd och inspirerades av norska nykterhetsrörelsen, som hade startat projekt i Sri Lanka. Där fanns bland annat behov av en fisknätsfabrik och UNF började samla in pengar. 1974 startades fabriken, säger Per-Åke Andersson som själv jobbade på plats som volontär 1977–1979.

Volontärverksamheten bekostades av SIDA-pengar, men några vidare konkreta planer på vad man skulle göra på Sri Lanka efter fisknätsfabriken fanns inte.

– Vi såg att med ökade inkomster hos lokalbefolkningen, till följd av biståndet, drack männen mer, vilket blev kontraproduktivt. Vi insåg att det fanns ett behov av socialt arbete och jag började laborera med olika projekt, som mikrokredi-

ter, flyktinginsatser, brunnar, bibliotek och skolor, säger Per-Åke Andersson och berättar att volontärverksamheten gick ganska bra. Samtidigt jobbade normmännen med sociala frågor kopplade till en båtfabrik.

1985 började man fokusera allt mer på alkoholfrågor och 1987 startades ett alkoholcenter på ön.

Åke Marcusson, numera förbundsrektor för NBV, var 1977 förbundsordförande för UNF och även han minns det engagemang som fanns för bistandsfrågor inom nykterhetsrörelsen och framför allt inom UNF.

– Ett stort engagemang skapades genom de studieresor till Sri Lanka som vi anordnade och som många medlemmar valde att haka på, säger Åke Marcusson, som särskilt minns orkidékampanjen från 1984–1994, där IOGT-NTO lät flyga in orkidéer från Thailand.

Överskottet från de sålda blommorna gick till att hjälpa bönder att börja odla annat än opium.

– Kampanjen blev en jättesuccé och vände sig till en bred allmänhet. IOGT-NTO blev plötsligt en organisation att räkna med i biståndssammanhang.

Per-Åke Andersson är övertygad om att IOGT-NTOs internationella arbete har gjort skillnad i de länder där man har verkat.

– Alkoholens roll som utvecklingshinder har kommit upp på agendan och nu är det fler som upptäcker "våra" frågor – inte minst andra biståndsorganisationer. De har fått större genomslag och fler inser att dessa frågor är viktiga att jobba med om man ska nå en förbättring i samhället.

Han önskar dock att det internationella arbetet kunde förankras bättre hos medlemmarna.

– Det internationella arbetet borde bli mer attraktivt som givarmål. Genom våra partners förändras alkoholsituationen ibland ända upp på nationell nivå. Vi håller en hög kvalitet och hundratusentals människor drar nytta av vårt arbete, avslutar Per-Åke Andersson. ■

Per-Åke Andersson
på 70-talet.

Tanzania:

ALKOHOLREKLAM FINNS ÖVERALLT

Afrika är en högtintressant världsdel för alkoholindustrin – här satsas nu enorma pengar på alkoholreklam. Accent har spanat i Tanzania.

TEXT **NATHALIE C ANDERSSON** FOTO **NATHALIE C ANDERSSON OCH MALIN HUUSMANN**

Nästan oavsett var du är i Tanzania så är alkoholindustrin där. Alkoholreklam finns på gator och torg och längs med bilvägar i form av stora skyltar som uppmuntrar dig att slappna av och ta en öl eller drink eller spritshot.

– Reklamen är övertygande och har ofta kampanjer som köp två och få sex öl. Under fotbolls-VM hade ett ölmärke en tävling där man kunde vinna en resa till Brasilien, eller en gratis öl eller en t-shirt.

Priserna är få, men alla dricker och tänker "kanske jag vinner", säger Lige James Masanja, projektansvarig på IDYDC, en tanzanisk organisation som samarbetar med IOGT-NTO-rörelsen.

Alkoholföretagen hittar även fotbollslag som de sponsrar mot att de får ha sitt företagsnamn på fotbollströjan.

– Vem som helst som tillverkar alkohol kan göra reklam. Det finns inga restriktioner. Men man måste skriva att alkohol är farligt och inte får säljas till barn under 18 år, säger Lige James Masanja.

En öppen lagstiftning gör alltså fältet öppet för offensiv reklam. Det finns även många alkoholföretag och en stor marknad att konkurrera om.

– Alkoholindustrin gör mycket reklam eftersom det finns så många konkurrenter. De måste tävla om marknaden, det är så det funkar, säger Lige James Masanja.

I botten finns en stark alkoholkultur.

– Det är enormt många som dricker, här i Iringa är alkoholen en del av kulturen. När man är med vänner så dricker man. Människor här är födda med det och dricker utan att veta om att det finns problem. Det verkar normalt att dricka.

Trots kulturen är det givetvis problematiskt med alkoholreklam som blickar fram från gator och torg.

– Alkoholreklamen är ett problem för alla, för överallt där man går finns reklam. De unga blir attraherade och tänker "varför är det så mycket reklam för alkohol? Det verkar intressant". Och även personer som inte dricker blir övertygade på ett sätt eller annat. ■

Mer om alkohol i Tanzania:

Bamburören blir billig sprit

Även för den som inte köper alkohol från industrin är alkoholkulturen stark – och att tillverka egen alkohol är lätt. Alkohol tillverkas bland annat av majs och bambu. I bamburören finns en vätska som är enkel att utvinna. Vätskan får stå framme i den starka solen i 24 timmar och vips har den förvandlats till bambuvin. Enkelt och billigt. Den som vill sälja drycken vidare, svart eller ej, kan också göra det. En liter bambuvin kostar ungefär 300–500 tanzaniska shillings, vilket är strax under två svenska kronor.

Sprit i påse

Sprit i påse? Ja, visst. I alla fall i Tanzania. Spritpåsen heter kiroba och dricks framför allt av ungdomar, eftersom påsen är billig och även lätt att förvara i fickan. Då blir det enklare att dricka alkohol utan att någon märker det.

"Vi sätter alkohol på agendan här"

– Skulle IOGT-NTO inte finnas så tror jag att det knappt skulle bedrivas något arbete alls kring alkohol. Vi har hjälpt till att sätta alkohol på agendan här. Alkoholen är nu något som diskuteras i media och i politiken, och det börjar komma en förståelse för att alkohol har negativa konsekvenser. Vissa länder har till och med förbjudit de här plastpåsar med sprit i, säger Gunnar Kraft som tidigare jobbade som regionchef för IOGT-NTO-rörelsens internationella arbete i Östafrika.

FOTO: MALIN HUUSSMANN

Gunnar Kraft

SPICE – LAGLIG OCH DÖDLIG DROG

Under hösten har **larmrapporterna om drogen Spice** avlöst varandra. Ungdomar har förts till sjukhus medvetslösa och några personer har avlidit i överdoser, något som normalt bara händer opiatmissbrukare.

TEXT **EVA EKEROTH** ILLUSTRATION **MAGNUS FREDERIKSEN**

Vad är det som händer? Hur kan det ske och varför händer det just nu?

– Det behöver inte betyda att användningen har ökat, utan snarare att vi fått in en väldigt potent variant, säger Kerstin Käll, överläkare vid Beroendekliniken på Universitetssjukhuset i Linköping till Accent.

Kerstin Käll påpekar att det är ovanligt att unga använder narkotika i Sverige. Enligt Folkhälsomyndigheten är det 12 procent av svenskarna mellan 16–84 år som någon gång testat narkotika.

– Cannabis är fortfarande det vanligaste narkotiska preparatet. De flesta som testar Spice har redan provat cannabis, men inte alla. Många ungdomar vill också hålla sig inom lagens ramar och föredrar därför Spice framför hasch eller marijuana, säger Kerstin Käll.

Hon misstänker att en av orsakerna är ändrade attityder till cannabis.

– Det är väldigt mycket prat om cannabis just nu. Legaliseringen i USA har bidragit till att man tror att det är ofarligt. Sedan förlitar de sig på information från kompisar eller Flashback. De tror att de är odödliga och är ofta mer intresserade av vad som händer om man åker fast än att få veta vilka riskerna är, säger hon.

En annan orsak skulle kunna vara att cannabis inte längre ger samma effekt för vana användare.

– Det finns en toleransutveckling för cannabis som gör att du inte får samma effekt om du använt drogen en längre tid. Det kan vara ett incitament att testa Spice istället. Men då är de ute på farliga vägar. Risken för psykosgenombrott är större ju starkare drogen är. Risken ökar också med

tiden du hållit på. Det är den totala mängden THC du utsatt dig för som avgör hur stor risken är, säger hon.

Överdoser av cannabispreparat är mycket ovanligt.

– De dödsfall som förekommer i samband med cannabis brukar vara olyckor. Att folk hoppat från höga höjder i tron att de kan flyga har ju förekommit, men inte klassiska överdoser, säger Kerstin Käll.

Thomas Lundqvist, psykolog på Rådgivningsbyrån i Lund, tror att en förklaring till det som händer nu är att många Spicevarianter förbjöds för en tid sedan.

– Tillverkarna tar fram nya preparat vartefter de gamla blir förbjudna. Även om alla är analoga till THC kan de verka olika, säger han.

Han säger att syrebrist är förklaringen till att ungdomar blivit medvetslösa eller dött.

– Sedan 2012 har vi sett en form av syntetisk cannabis som orsakar nedsatt syresättning, säger han.

Enligt Thomas Lundqvist kan en annan orsak till skador vara att det acetone som används för att lösa upp kristallerna kommer in i kroppen.

– Det kan bidra till njursvikt, säger han.

"Tillverkarna tar fram nya preparat vartefter de gamla blir förbjudna."

THOMAS LUNDQVIST

Men det värsta är ändå att cannabis leder till en nedreglering av dopaminsystemet, vilket, i sin tur, leder till att du vill röka oftare. Du får en tillvänjning.

Thomas Lundqvist är orolig för att de allvarliga händelserna ska tas som intäkt för att legalisera cannabis.

– Men det är faktiskt ingen god idé. Det skulle bara öka efterfrågan ännu mer, säger han.

Fred Nyberg, professor i biologisk beroendeforskning vid Uppsala universitet, tar upp frågan i en debattartikel i Svenska Dagbladet.

Han skriver att de som använder Spice är personer som tidigare använt cannabis och att det just är lättillgängligheten via nätet som gör att Spice ökar.

På Svenska Dagbladets debattsida har han fått mothugg av personer som är övertygade om att vi skulle slippa dödsfall och allvarliga incidenter om cannabis legaliserades.

Det kan verka logiskt, men ser man till den rapport som Centralförbundet för alkohol- och narkotikaupplysning, CAN, gav ut förra året: "Ungdomar som använder nätdroger – vilka är de?" finns det inget som tyder på att så är fallet.

CAN:s genomgång visar att 4,2 procent av eleverna på gymnasiets andra år har använt så kallade nätdroger, där Spice ingår. Endast 0,7 procent har bara använt nätdroger.

De flesta av dem, 82 procent, har också använt andra, narkotikaklassade, preparat. Dessutom är 44 procent av nätdro-

ganvändarna storkonsumenter av alkohol och 55 procent är rökare. Det ska jämföras med att 12 procent av hela gruppen gymnasieelever är storkonsumenter av alkohol och 14 procent rökare.

Enligt CAN kan gruppen som använder nätdroger som Spice snarast beskrivas som multianvändare av droger. ■

Fakta.Spice

- Spice är ett samlingsnamn för olika syntetiska cannabinoider. Drogen säljs i pulverform. Kristallerna löses i något lösningsmedel, vanligen aceton, och droppas sedan över vanlig tobak eller torkade örter och röks.
- Effekterna liknar dem man får av cannabis, men ruset är ofta kraftigare med centralstimulerande effekter.
- De lösningsmedel som används kan ge ytterligare effekter som bidrar till rusupplevelsen.
- Örterna som används är ofta vanliga kryddväxter eller andra överksamma örter. De bidrar inte till ruseffekten, men har ändå givit drogen dess namn.
- 4,2 procent av eleverna på gymnasiets andra år har använt så kallade nätdroger, där Spice ingår. De flesta som använt nätdroger, 82 procent, har också använt andra, narkotikaklassade, preparat.
- 44 procent av nätdroganvändarna är storkonsumenter av alkohol och 55 procent är rökare. Det ska jämföras med att 12 procent av hela gruppen gymnasieelever är storkonsumenter av alkohol och 14 procent rökare.

Jasmine Kara:

”Musiken räddade mig från missbruk”

På midsommarafton 2008 tog sångerskan och låtskrivaren Jasmine Kara ett beslut. Hon skulle aldrig mer dricka alkohol. Det var för att rädda sig själv från missbruk – och för att kunna satsa hundra procent på det hon älskar mest. Musiken.

TEXT MARIA ZAITZEWSKY RUNDGREN FOTO JONAS ERIKSSON

Sångerskan Jasmine Kara är en person som inte går obemärkt förbi. Av många anledningar. En är förstås hennes distinkt grafiska look och starka utstrålning. Svart/vitt hår, där färgerna skiljs åt med hjälp av en knivskarp mittbena, rak lugg, kajalkantade strålände ögon, en stor svart hatt och väldigt små fötter, storlek 33. En annan är hennes bestämda åsikter och bubbliga skritt som ständigt lurar under ytan. Man kan inte låta bli att le tillbaka. Vilket är en av hennes målsättningar.

– Jamen, jag vill ju vara en glädjespridare! Jag är en väldigt glad och öppen person som gärna sprider min glädje till andra. Ett litet leende mot en främling på stan eller en oväntad komplimang gör världen så mycket bättre, säger hon och tillägger att förutom sprudlande och livsglad är hon också mycket driven och envis. Annars hade hon aldrig nått dit hon är i dag.

Just nu är hon på ständigt resande fot – lägenheten i Stockholm har hon sagt upp – och i pirrig väntan på att alla dokument

Fakta. Jasmine Kara

Ålder: 26

Bor: I kappsäck, men snart i USA. Uppvuxen i Örebro.

Familj: Mamma Birgitta, pappa Massoud, systrarna Mozdeh och Emilia.

Gör: Aktuell med sitt andra studioalbum, "Unbreakable", och två nya böcker.

ska bli klara inför den förestående USA-flytten.

– Jag flyger till LA så snart jag får klartecken. Jag är redo och supertaggad. Jag har redan etablerade kontakter där som tror stenhårt på att jag har en karriär i USA. Och det tror så klart jag också. Jag har kanske inte mest talang. Men jag är envisast och med viljan kommer man väldigt långt. Musik är det enda jag vill hålla på med. Utan den är jag ingenting, säger Jasmine Kara, som just nu jobbar med både en ny skiva och en ny bok om musikbranschen.

"Jag gick inte ut alls på ett helt år. Jag valde i stället att fokusera på musiken."

JASMIN KARA

Hon är en riktig arbetsmyra och tycks uppfyllt av en aldrig sinande energi. De musikaliska inspirationskällorna heter Aretha Franklin och Tupac.

Men för tioalet år sedan såg livet helt annorlunda ut. Då hade hon nyligen tagit sig ur en mycket destruktiv relation med en kille som slog henne, förtryckte henne och som använde droger. Om relationen och sina erfarenheter skrev hon senare boken "Hälsa henne att hon ska dö" – och det är också ur den erfarenheten som hon hittar till svärtan i sina sångtexter.

– På ett sätt är jag tacksam över att ha haft den erfarenheten och att jag lyckades bryta mig loss. Jag har sett vad droger kan göra med en människa. Det har format mig och har gjort mig starkare. Därur kommer drivkraften att vilja berätta och förmedla till andra vad jag har upplevt. Både genom min musik och genom mina böcker, säger Jasmine Kara sakta.

Sexton år gammal började hon uppträda på karaokebarer, eftersom hon redan då visste att det var sången och musiken som gällde. Hon drack ganska mycket alkohol för att döva ångesten och obehaget när hon uppträdde inför berusade personer. Det blev ett sätt att orka, skärma av och göra sin grej. Genom att själv vara lite berusad kunde hon skratta åt de dumma kommentarerna, i stället för att ta åt sig.

– Jag hade börja dricka tidigare i tonåren, men nu ökade konsumtionen. Barägarna ställde alltid fram en Red Bull och vodka till mig, eftersom de visste att jag ville ha det. Jag kan inte säga att jag blev alkoholist. Men visst drack jag för mycket och för ofta. Dessutom rökte jag. Jag är en allt-eller-inget-person, en beroendetyp, och det var den insikten som till slut fick mig att ta beslutet att sluta dricka, säger Jasmine Kara, som funderade på att bli nykter i flera år innan hon till sist bestämde sig.

På midsommarafton 2008 började hennes nya liv som nykterist.

– Jag valde just midsommarafton, eftersom det är ett tydligt datum att minnas. Jag kände starkt att jag ville ge all min energi till musiken. Alkoholen sög så mycket kraft och energi att jag inte kunde prestera på topp. Och eftersom jag gör allt till hundra procent, så kändes det självklart att sluta dricka helt. Någon annan hade kanske klarat att dra ner på drickandet. Men jag fungerar inte så. Det är allt eller inget. Jag går lätt över gränsen.

Vilka reaktioner mötte din nykterhet?

– För egen del kändes det jättebra! Men många i min omgivning tyckte att jag var tråkig som inte ville dricka mer. I dag får jag fortfarande kämpa mot alkoholnormen. En del tycker att jag är trist som bara dricker vatten. Men jag möts också av respekt när jag berättar att jag inte har druckit en droppe på sex år. Då förstår folk bättre varför jag inte plötsligt vill bryta det genom att ta ett glas vin. Dessutom tycker jag inte ens att alkohol är gott! Jag tycker att det går lättare och lättare ju längre tiden går. I dag är nykterheten en självklar del av min identitet och jag berättar öppet om det. Jag är gärna en förebild och kan jag få någon annan att inse att livet blir rikare utan alkohol så är jag bara glad.

Jasmine Karas strategi för att hålla sig borta från alkohol var att helt enkelt att sluta festa.

– Jag gick inte ut alls på ett helt år. Jag valde i stället att fokusera på musiken, säger hon och berättar att artistbranschen är en svår plats att vara nykter på.

– Det är alltid gratis alkohol överallt. Vid gig och efterfester ska det firas med alkohol och alkohol är en självklar del av festandet. Man har mycket extra tid och sover ofta över på orten där man uppträtt och då bjuds det på många tillfällen att dricka. Därför blir många musiker alkoholist, säger Jasmine Kara, som blir arg på alkoholnormen i samhället.

– Jag tycker att media har ett väldigt stort ansvar. I tidningsartiklar presenteras vin ofta som hälsosamt och i program som "Paradise Hotel" flödar alkoholen. Det är en ständig glorifiering av alkohol, samtidigt som problemen och konsekvenserna mörkas. Oerhört många människor har problem med alkohol, även om det inte alltid syns utanpå. Jag anser att alkohol är en drog, även om den tyvärr är laglig.

Allvar och skrott. Sådan är Jasmine Kara. När hennes resväska på hjul ramlar omkull bakom henne brister hon ut i ett pärlande skratt. Hon hoppas på att snart få packa upp och bo in sig någonstans på den amerikanska västkusten.

– Jag har kämpat så länge för det här. Efter gymnasiet reste jag till New York och gick runt och knackade dörr och sjöng. Jag fick många nej, men jag gav aldrig upp min dröm om att bli en stjärna.

"Det är alltid gratis alkohol överallt. Vid gig och efterfester ska det firas med alkohol och alkohol är en självklar del av festandet", berättar Jasmine Kara.

Och envisheten gav till sist resultat. Nu har jag blivit ganska känd i Sverige, inte minst genom min medverkan i "Let's dance". Men mitt mål har aldrig varit att slå igenom här, utan internationellt. Jag känner mig som världsmedborgare. Kanske hänger det ihop med min svensk-persiska bakgrund, säger Jasmine Kara, som är fast övertygad om att det blir lättare att slå igenom i USA än i Sverige.

– Där finns en större öppenhet och ett större intresse. Jag uppfattas som mer exotisk där än här. Och så är den svenska musikbranschen lite rädd för att testa nytt. Men mitt hjärta och min familj finns förstås i Sverige. Man vet ju aldrig hur det går. Det ska bli spännande. Jag tänker som så att när jag nu satsar hundra procent så vet jag i alla fall att jag gjorde allt för att lyckas. Jag har inget att ångra. ■

NYKTERHET

TYSTNAD, TAGNING!

IOGT-NTO-föreningen i Skellefteå **sänder regelbundet i stadens lokala tevekanal.** Accent var med under en av direktsändningarna.

TEXT INGRID NORLUND BRINCK FOTO HANS-JÖRGEN RAMSTEDT

I fokus. Manskören sjunger om kristallen den fina som solen månd' skina. Malin Sjögren, Skellefteå, filmar.

"Den första gång jag såååg deeej ..." Brage Lidgren på dragspel och allsångsledaren Bo Löfbom får igång publiken.

Klapp, klapp! Bo Löfbom smäller ihop händerna. Sorlet tystnar. Nedräkningen börjar och så: Ju mer vi är tillsammans, tillsammans, tillsammans ... Brage spelar dragspel och besökarna med sånghäften klämmer i. Tevekamerorna rullar, tonerna kablas ut i etern. När IOGT-NTO-föreningen 125:an i Skellefteå har allsång är det direktsänt som gäller. Både närradio och lokal-tv. Nervöst?

– Nä, vi har gjort det här så många gånger nu, säger Malin Sjögren.

Bo Löfbom nästan dansar med mikrofonen och håller den framför Brage Lidgren som berättar om när han köpte godis och en liten flicka sade: "Dä ä 'int lörda 'ida'". Publiken skrattar. De har varit med förr. Många gånger. Föreningen tycker om att gå i bräsch.

– När allsången på Skansen började hade vi hållit igång länge.

Bo Löfbom, 77 år, är en av eldsjälarna. Allsångsledaren som gör radioprogram och håller i temakvällar. Med sin bakgrund i Skellefteå och som sångare har han genom åren samlat en hel del material att presentera publikt. Han är ordförande både i IOGT-NTO 125:an och för TV Skellefteå där föreningar som vill sända lokalteve ingår. Brage Lidgren spelar och underhåller på allsången.

I början av 1970-talet började IOGT-NTO som en av de första föreningarna i stan med närradio. Kyrkor, politiska partier, och 125:an sände från sina verksamheter. Bo Löfbom intervjuade och klippte materialet med dubbla kassettspelare. Ibland gjorde dåvarande ordföranden Hans Hansson reportage.

När föreningen Urkraft i Skellefteå lade ned sina lokaltevesändningar höll sig 125:an framme.

– Vi sa att vi har sänt radio i 20 år, nu ska vi sända teve, minns Bo Löfbom.

De fick sändningstillstånd. Fler föreningar hakade på. Cirka 75 000 kronor satsades på kameror och utrustning. I mitten av 2000-talet kunde de börja sända.

– Vi vill framför allt föra ut vårt budskap när det gäller nykterhet och spegla det som händer på gården men även berätta andra saker, säger Bo Löfbom.

Kända västerbottensförfattare som P. O. Enquist och Sara Lidman har tidigare hörts

i radion, liksom pensionerade prostens Lars Jonsson som kan Skellefteås historia. Det har sänts önskemusik liksom den politiska debatten Drogkampen. Snart ska ett reportage om Bo Löfboms turnéer tillsammans med snart 80-åriga norska pianisten och sångerskan Kirsten Tangen sändas i radio och tv. Bo Löfboms bibliotek med gamla kassettsband väntar på att återanvändas som nostalgi-program. Teknikern Thomas Sundell, administratör för Skellefteå IOGT-NTO-krets och kassör för 125:an, för över dem till DVD. Under direktsändningen styr han reglarna till mixerbordet i radiostudion i källaren.

– Det är inte så svårt, tycker han.

IOGT-NTO-föreningen 125:an sänder radio två kvällar i veckan, andra kvällen repris och teve två timmar i månaden, andra kvällen repris. I lokalteve är det i huvudsak allsångskvällarna som sänds från föreningen. Önskan finns att sända mer, men fler ideella krafter behövs. Som

"När allsången på Skansen började hade vi hållit igång länge."

BO LÖFBOM

Muntra miner. Elsie Jonasson, Skelleftehamn, betalar en fika-slant och får ett sånghäfte av Bo Löfbom.

Jonas Björklund, Kåge, har vanan inne som bildproducent och bestämmer vilken bild som ska visas i tv. Han kommunicerar med kameramännen under sändningen.

Malin Sjögren, Skellefteå, håller kontakt med bildproducenten i studion.

chefen och ansvarige utgivaren för TV Skellefteå Berth Gustafsson säger:

– Bo Löfbom kommer att stå på scenen så länge han kan stå, men vem tar över?

Berth Gustafsson har handlett många människor som genom arbetsförmedlingen fått en praktikplats på närradion, de senaste åren även inom teve. De sänder dagtid när föreningarna inte sänder. I kväll är tre av dem utlånade till IOGT-gården för att sända allsången. Jonas Björklund, numera halvtidsanställd på TV Skellefteå är bildproducent i tv-studion bakom Bo Löfbom och talar om för kameramännen vad de ska filma och vilken kamera som är i sändning. En kamera filmar scenen framifrån. Robert Karlsson panorerer publiken en vända. Malin Sjögren filmar kvällens gäster, Skellefteå manskör, som med djupa röster börjat sjunga om kristallen den fina. En i publiken tycker att kören gjort bättre framträdanden, men allt behöver inte vara perfekt. Även filmarna retar sig på egna misstag men lär av dem.

– Blir det problem vet vi hur vi fixar det, säger Jonas.

– Ja, då visar vi den andra kameran, säger Robert leende.

Allsången, vars sändningar betalas av IOGT-NTO-125:an och kommunens full-

mäktigemöten är enda inkomstkällorna för TV Skellefteå. Berth Gustafsson menar att reklampengar behövs för att utveckla tv:n. Utan pengar kan de inte köpa in program och inte sända musik som kostar STIM-avgifter.

– Närradion, som får sända reklam, har en stabil ekonomi. Vi får se vad nya kulturministern gör.

Cirka tio procent av skellefteborna, 7000 personer, lyssnar på närradion varje dag, 50 procent någon gång i månaden. Hur många som tittar på lokalteve vet ingen, men den når ungefär 30 000 hushåll. Bo Löfbom får återkoppling av folk han möter.

– Grannarna sade ”vi såg dej på tv i går” å ”joo, de’ va’ bra”, berättar han. En del har hört radioprogram som de tyckte om.

Bo Löfbom funderar över sin allsångsefterträdare och hoppas att det finns UNF:are som vill sända radio. I kväll vilar inga sorger över 125:an.

– Det är månförmörkelse så vi ska sjunga ”Jag vill ha en egen måne” säger han.

Brage Lidgren spelar. Publiken sjunger.

När filmteamet monterar ner kamerorna och drar loss tejen som hållit kablarna på golvet konstaterar de att sändningen blev lyckad. ■

**”Vi vill framför
allt föra ut
vårt budskap
när det gäller
nykterhet.”**

BO LÖFBOM

Fakta. 125:an

IOGT-NTO 125:an på Kanalгатan, Skellefteå, har cirka 200 medlemmar och tre anställda av kretsen. En gång i veckan hålls möten dit alla som vill får komma: filmkvällar, berättarafton, allsång och festkvällar med surströmming eller julfirande som lockar uppåt 60–70 besökare.

Föreningen sänder radio på onsdagskvällar. Allsången direktsänds i teve en gång i månaden samtidigt som radioutsändningen, repris fredagen efter. Tevesändningarna kan ses på TV Skellefteå samt på webben: **www.tvskelleftea.se**

Rune Nilsson

Mål ger dig energi

Planering är en medveten förberedelse för kommande verksamhet. Det gäller både dig själv, ditt föreningsengagemang och ditt arbete. Med planering kan du styra mot dina mål. Planering får aldrig bli ett självändamål.

1

NÅGRA DEFINITIONER

VISION – Grov beskrivning av inriktningen. Dit du vill på sikt.
IOGT-NTO: Vår vision är ett samhälle, en värld, där alkohol och andra droger inte hindrar människor att leva ett fritt och rikt liv.

MÅL – De resultat du vill nå vid en viss tidpunkt.

MÅLSÄTTNING – Processen att sätta mål. Målen omprövas regelbundet (i en förening t ex vid årsmötet).

RESULTAT – Dit du kom.

3

MÅL SKA VARA POSITIVA

När du skriver ner dina mål ska du tänka i en bestämd, positiv riktning. Du ska uttrycka målet positivt. Undvik negationer som sluta, inte, slippa.

Jämför dessa exempel:

Inte komma försent hela tiden.	Alltid komma fem minuter före avsatt tid.
Sluta äta godis till fikat.	Ta med äpplen och nötter.
Jag ska inte missa bollen.	Jag ska träffa bollen.

2

MÅL ÄR KOPPLADE TILL RESULTAT

Mål hjälper dig att:

- kunna fokusera
- satsa tid på rätt saker
- bli motiverad och få energi
- hitta möjlighet till utveckling
- få framgång och komma närmare visionen.

4

VARFÖR LYCKAS DU INTE NÅ MÅLEN?

Händer det att du och din förening inte når era mål? Orsakerna kan vara många.

- Du har otydliga mål
- Du hinner inte (fångad i aktivitetsfällan)
- Du vet inte vad du ska satsa på
- Du har brist på självförtroende
- Du har för vaga mål
- Du har ingen handlingsplan (en konkret lista på vad du ska göra).

Runes planeringsskola återkommer med nya avsnitt i Accent nästa år. Den bygger på boken Planera smartare – få tid för det viktiga av Helén Vedlé och Rune Nilsson. HOI Förlag.

www.soberresor.se

HALLÅ DÄR!

Hillewi Wahl

Aktuell med boken "Våga"
(Kalla Kulor förlag).

Varför har du skrivit boken?

– Jag har ju i mina tidigare böcker "Kärleksbarnet" och "Hungerflickan" skrivit om själva problematiken med medberoende. I den här boken fokuserar jag på lösningarna. För saker måste ju inte vara som de alltid har varit, utan det går att hitta nya vägar och förändra sitt

liv. Jag har lärt mig mycket genom den militärträning som jag började med för några år sedan, liksom genom orienteringen. Det är därför orienteringen löper som en röd tråd genom boken, den är en metafor för

möjligheten att finna sina inre vägar och hitta sin inre karta. Under mina föreläsningar får jag många frågor och man kan säga att boken är en fördjupning av föreläsningarna.

Vilka reaktioner har du fått på "Våga"?

– Folk har gillat den! Jag är medveten om att det finns väldigt många självhjälpsböcker och jag var orolig för att det skulle bli fel, att den skulle bli för pretentiös. Men jag tror att det faktum att jag är ärlig och äkta gör boken trovärdig. Jag bottnar i mina berättelser och jag försöker inte heller skriva folk på näsan. Det är viktigt att våga, att ta sig ur sin komfortzon.

Hur ser 2015 ut i din almanacka?

– Jag har i huvudsak två mål. Det ena är fysiskt. Jag ska springa 50 lopp för att fira att jag fyller 50 år. Och så har jag planerat att börja skriva en deckare med ett socialt patos. Det känns spännande att utforska något helt nytt. Om det går bra kanske det blir en hel serie.

MARIA ZAITZEWSKY RUNDGREN

BOK

Minnen från 80-talet

Stockholm kring 1980-talet
Foton av Christer Löfgren,
texter av Karl-Gunnar Norén
Nielsen & Norén förlag

FOTOBOK För oss som växte upp i Stockholm på 70- och 80-talen är den här boken en riktig nostalgitripp som väcker många minnen.

I dag häpnar man över hur många gamla byggnader som faktiskt fortfarande stod kvar in på 80-talet. Exempelvis är Olof Palmes gata nästan oigenkännlig med sina gamla kåkar – som senare revs och ersattes av modernare hus.

Boken är indelad i kapitel som "Staden vid vattnet", "Händelser i stadens gaturum" och "Demonstrationer och ockupation". De svartvita fotona dominerar, men här finns också kärnfulla texter

om specifika händelser och tidsmarkörer. 80-talet känns nära och långt borta på samma gång. Hittills har årtiondet känts för

nära – och kanske för fult – för att vi på allvar ska bli nostalgiska. Nu känns det som att vi är där.

MARIA ZAITZEWSKY RUNDGREN

BOK

Suggestivt familjedrama i internationell miljö

Innan vi faller
Håkan Bravinger
W&W

SPÄNNING På ett flyg mot London byter psykologen Bengt plats med en okänd man, Christian. De börjar samtala på ett djupare plan än vad som är brukligt, men i London skils deras vägar åt. Bengt fortsätter mot Sydafrika, där en konferens väntar.

Christian reser tillbaka till Stockholm, där han söker upp Bengts fru Mariette, under förväntningen att han är Bengts kollega och ska hämta ett usb-minne. Vad han inte vet är att han dyker upp i ett känsligt

skede. Mariette funderar på skilsmässa. Under tiden träffar Bengt sin älskarinna Anna i Sydafrika. Också han är vilsen; hur ska resten av hans liv se ut? "Innan vi faller" är ett suggestivt och spännande familjedrama, en riktig bladvändare. Christian är obehaglig med sina stalkingtendenser och vilja att omärkligen nästla sig in i Bengts familj och liv. Han gör allt för att vinna över sonen Erik och får Mariette att vackla.

Det är skickligt skrivet där Bengt och Christian får ungefär varannat kapitel. Dramat utspelar sig under några få, intensiva dagar då allt sätts på spel. Slutet är lika oväntat som tragiskt.

MARIA ZAITZEWSKY RUNDGREN

FOTO: © 2014 BLACK BEAR PICTURES

FILM

Benedict Cumberbatch och Charles Dance ur filmen "The imitation game".

Starkt drama med "Sherlock"

FILM *The imitation game*
Med Benedict Cumberbatch och Keira Knightley

SANN HISTORIA Strax innan andra världskriget bryter ut anmäler sig den unge matematikern Alan Turing som frivillig till den brittiska underrättelsetjänsten. Snart leder han ett MI6-team bestående av en brokig skara forskare, lingvister, schackexperter och underrättelsetjänstemän med uppgift

att knäcka koden till nazisternas påstått olösbare Enigmachiffer. Samtidigt som Turing för en kamp mot klockan med miljoner människoliv på spel, döljer han en hemlighet för omvärlden.

The imitation game är den dramatiska berättelsen om Alan Turing, geniet som knäckte nazitysklands krypteringsmaskiner vilket enligt experter förkortade kriget med minst två år, bara för att sedan se sitt namn släpas

i smutsen. Anledningen var hans homosexualitet, på den tiden kriminellt och straffbart i Storbritannien. Turing tog sitt liv 1954.

Benedict Cumberbatch, bland annat känd från "Sherlock", briljerar som den lätt autistiske Turing och filmen är både spännande och välspelad om en viktig, men hittills inte gestaltad, del av världshistorien.

MARIA ZAITZEWSKY RUNDGREN

BOOK

Tankeväckande om kvinnomisshandlare

SKUGGORN
Katarina Wennstam
Albert Bonniers Förlag

SPÄNNING En rad misshandelsfall av män verkar till en början vara slumpmässiga. Men snart börjar polisen Charlotta Lugn se ett mönster. Den gemensamma nämnaren är att de alla tidigare har misshandlat sina fruar och blivit dömda för brotten. Men någon, eller några, verkar anse att straffen varit för milda. De vill hämnas

enligt principen öga för öga, tand för tand. Frågan är; vem är offer och vem är förövare? Bland folk tycks sympatierna ligga hos den kvinnliga som tros ligga bakom dåden. Det är inte mer än rätt att kvinnorna slår tillbaka!

Katarina Wennstam har skrivit en spännande och engagerande – om än en smula konstruerad – roman som tar ett större grepp om våld i hemmet och män som slår. Vad händer med ett samhälle där kvinnorna slår tillbaka och tar

lagen i egna händer? Är det rätt – eller ska lagen ha sin gång? Det är tankeväckande och en viktig fråga hon berör. Men det känns kanske som att frågeställningen är överordnad själva gestaltningen.

MARIA ZAITZEWSKY RUNDGREN

MISSA INTE!

Olle Carlsson

1 FAKTA "Just i dag 365 tankar för sinnesro" (Bonnier Fakta) av Olle Carlsson, präst i Svenska kyrkan, som har samlat 365 tankar – en för varje dag under året – att meditera och fundera kring. Den 24 december skriver han "Just i dag sätter jag barnet främst".

2 POLITISK LITTERATUR "Samarbetskontraktet – tillit och dialog mellan chefer och förtroendevalda" (Idealistas förlag) av Hanna Broberg. Hanna är Dagöholms nya ordförande och boken handlar om rollfördelning i politiskt styrda organisationer, både idéburna och i kommuner.

3 BOK "Tack det är bra!" (Roos & Tegnér) av Cecilia Svensson. En öppenhetlig berättelse om kampen för att ta sig ur ett mångårigt alkoholmissbruk. Om skam och skuld, men också glädje. Hon ger råd om hur man som alkoholist och medberoende kan få hjälp.

Cecilia Svensson

FOTO: CAROLINE ANDERSSON

NAMN: MARIE MUNTHER
ÅLDER: 41 ÅR
BOR: I ENSKEDE I STOCKHOLM
FAMILJ: SAMBO
GÖR: SJKPENSIONÄR
OCH FÖRFATTARE
MEDLEM SEDAN: 2011

"Den handlar om
mitt liv och mina
erfarenheter."

Marie Munther

Hur länge har du varit medlem?

– Jag har varit medlem i ungefär tre år. Jag har inte druckit alkohol sedan tonåren, jag gillar inte att festa och tycker det känns obehagligt när folk blir fulla. Jag kände att jag gärna ville gå med i IOGT-NTO för att stötta deras arbete, det är en väldigt bra organisation. Och så tänkte jag att jag gärna ville träffa andra som inte heller dricker, för ett trevligt umgänge utan alkohol. Nu har jag väl inte hunnit vara så föreningsaktiv ännu. Men det känns bra att vara medlem i alla fall.

Du har skrivit boken "Mitt liv som unik". Vad handlar den om?

– Den handlar om mitt liv och mina erfarenheter. Jag har upplevt många svårigheter och motgångar, men har lyckats resa mig igen. Bland annat har jag fått kämpa hårdare än många andra på grund av mina funktionshinder. Jag har ADHD, autism och koncentrationssvårigheter. Jag har förlorat jobbet och jag har fått kämpa mot Arbetsförmedlingen för att få ersättning. Jag och min sambo har tvingats leva på bara en inkomst. Dessutom är jag uppvuxen i ett alkoholisthem. Min mamma drack när jag var barn och tonåring, men blev nykter så småningom. När hon dog för några år sedan på grund av sjukdomen KOL blev jag helt knäckt och la tillfälligt ner mitt bokprojekt, som jag har hållit på med av och till under sju år. Det har varit den ena smällen efter den andra. Men jag har vuxit och mognat mycket tack vare mina motgångar.

Varför har du skrivit boken?

– För att jag gillar att skriva och för att visa att alla kan skriva en bok! Jag vill inspirera andra att inte ge upp sina drömmar. Jag, som har olika funktionshinder, har ju lyckats. Då kan alla göra detsamma. Jag är väldigt stolt över boken och att den bland annat finns att låna på bibliotek.

Hur ser du på framtiden?

– Jag mår bra nu och trivs med livet. Jag fortsätter att skriva och ska börja på en andra bok. Jag vet inte vad den ska handla om, men kanske kommer jag att lyfta fram några sekvenser från förra boken och fördjupa mig i dem.

MARIA ZAITZEWSKY RUNDGREN

NORRSKEN

Jultidning utgiven av Blå Bandet 2014 - Årgång 110

Pris: 50 kr (momsbefriad) Saljs till stöd för Blå Bandets verksamhet

JULTIDNINGEN NORRSKEN

Sveriges äldsta och nykterhetsrörelsens enda jultidning!

Läs om konstnären Jan Bergerlind och hans klassiska tomtar, författaren Hillevi Wahl önskar alla "vila i julklapp", julbetraktelse, berättelser & reportage, korsord & pyssel m.m.

Beställ till dig själv och för att ge bort, t.ex. som julgåva.

50 kr/st. Rabatt vid minst 5 ex. Minst tio ex. för fraktfri leverans.

Lyssna på barnen!

Blå Bandets bok med illustrerade barncitat om hur de kan känna och uppfatta föräldrar och andra vuxnas alkoholbruk. 50 kr plus frakt.

Blå Bandet

Nykterhet behöver du aldrig ångra!

Beställningar: redaktionen@blabandet.se

0174-22410 www.blabandet.se

Välkommen att bli medlem!

Lyssna på barnen!

Barns föräldringar åtgärder mot alkohol

IOGT-NTO Västernorrland

Händelserika dagen

Lördag 24 januari i Härnösands folkhögskola.

Start 11.30 med fika och sen gemensamt seminarium kring *Trender och spaningar om framtidens engagemang* med Ola Segnestam Larsson.

14.20 väljer du mellan tre olika seminarier: Spice, familjeverksamhet eller allsång. Vi avslutar dagen med en god middag och Revyn "På bettet"

Hela dagen kostar 500:- Anmälan 0660-175 95 senast 15 januari, men gärna tidigare.

Vi vill ge ännu fler barn och unga möjligheten att uppleva nykter scouting

VILL DU VARA MED?

Som ledare hos oss får du möjlighet att utveckla dig själv och vara en viktig förebild för våra barn och unga.

Som medlem i IOGT-NTO kan du utöka ditt medlemskap till att även omfatta NSF utan kostnad!*

*Lokala avgifter kan förekomma

VÄLKOMMEN!

Nykterhetsrörelsens
Scoutförbund
www.nsf.scout.se/iogt

Förbundsordföranden. Anna Carlstedt

En jul för alla

”Jag brottas med hur julen borde vara”

Det finns mycket att vara stolt över i IOGT-NTO-rörelsen: Som vår kampanj Vit Jul som nu rullat igång på åttonde året. Genom att uppmana vuxna att ta ställning för en vit jul, det vill säga en jul utan alkohol, låter vi fler barn få uppleva den där julen som alla barn har rätt till. En jul där man slipper känna klumpen i magen och oron som barn känner när alkoholen tar plats i julfirandet. Jag är själv uppväxt i en familj med missbruk, så jag vet vad en jul utan alkohol kan göra för skillnad för barnen. Och vem vet, kanske också för oss vuxna.

Hur många får förresten den där sago-boksjulen som målas upp i reklam och media? Det är inte bara alkoholen som förstör människors liv. Några av julens verkliga hjältar tycker jag är de som vill och vågar göra jul-för-alla-arrangemang. Där alla, oavsett sammanhang, bakgrund och relationer kan samlas och komma ihåg vad julen en gång gick ut på.

Det finns många sätt man kan stödja Vit jul på och du kan få tips på kampanjens hemsida. Något som är riktigt häftigt

är uppfinningsrikedomen: Hur våra föreningar, enskilda medlemmar och andra utanför våra egna led ”bär” kampanjen och helhjärtat stöttar våra frågor. Allt hålls samman av vår överljudskompetenta kampanjledare Lisa Greve.

Vi har som vanligt också många coola ambassadörer – se hela listan på hemsidan – men att min idol Börje Salming ställer upp får just mitt hjärta att klappa litet extra. (Killen har 1 000 stygn på kroppen, varav 300 ovanför halsen. Kanske ingen merit i dina ögon, men du hittar säkert din egen favorit i ambassadörsgänget, som gör saker som just du gillar). Vill också nämna restauratören Fredric Andersson, som på hemsidan ger massa tips om festliga juldrycker.

Själv brottas jag också med hur julen borde vara. Mina finaste julminnen är kanske från de perioder i livet då jag bott i Frankrike. Där är julen mer fest än måsten: man umgås med dem man vill oavsett om man är släkt eller inte, och man äter det man vill unna sig snarare än det som ”måste” finnas på julbordet.

En jul deltog jag i Svenska kyrkans julspel i Paris. Vi tre vise män såg ut som galaklädda transvestiter vid Moulin Rouge när församlingsassistenten fått på oss alla guldtyger, turbaner och blingbling. Vi var fantastiska och bar fram våra gåvor med bravur till det lilla Jesusbarnet, spelat av olika trinda bebisar som byttes ut när de tröttnade: det var ett himla langande i kulisserna.

Det gällde också att inte trampa på småänglarna och att hjälpa dem att häfta fast vingarna i särkarna och inte i själva änglarna. De byttes också ut när de blev kissnödiga eller allmänt ofokuserade. Det var tusen juleljus, orglar, trumpeter och mirakler. Allt var hysteriskt, för mycket och alldeles underbart.

Så får julen gärna vara. Och jag hoppas DU får en bra, vit jul. Oavsett var du är.

Anna Carlstedt

Blå Bandet söker

VERKSAMHETS- KONSULENT

I arbetet ingår att planera och genomföra verksamhet samt projekt. Intresseanmälan senast 22 december.

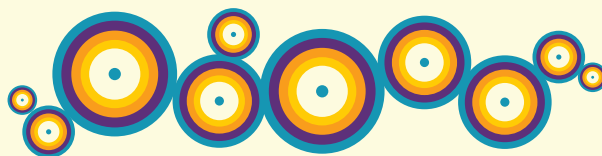
ANNONSSÄLJARE tidningen Blå Bandet

Uppdraget är arvoderat med provision enligt överenskommelse.

Mer info: www.blabandet.se

Blå Bandet

Nykterhet behöver du aldrig ångra!

Alkokoll på distans

EN KURS VIA NÄTET

Delta i en grundkurs i alkoholfrågan som under våren 2015 kommer att gå via Folkbildningsnätet. Kursen är på kvartsfart (motsvarar 5 tim/vecka).

Kursen kommer att spänna över ett brett område, och kommer att beröra olika delar av hur alkoholen påverkar oss alla. Det blir intressanta diskussioner och spännande funderingar!

Kursen pågår mellan **23/2** och **30/4**. Information och anmälan via **www.iogt.se/utbildningar** senast 6/2. Kursavgift 200 kr.

Du följer oss väl på webben också?

Vi publicerar nyheter varje dag på **www.accentmagasin.se**.
Längst ner på webbplatsen kan du också prenumerera på vårt
nyhetsbrev om du hellre vill hålla dig uppdaterad den vägen.

accent

IOGT-NTO INFORMERAR

www.iogt.se • www.sobernet.nu • 08-672 60 05 • info@iogt.se

MOTIONS DAGS!

Den 24–28 juni 2015 genomför IOGT-NTO sin kongress i Lund, Skåne. På kongressen kommer ombuden från distrikten att behandla den verksamhet som genomförts under 2013 och 2014, besluta om planer och inriktningar för den kommande tiden, välja en ny förbundsstyrelse och behandla de motioner som kommit in.

En motion är ett skriftligt förslag på någon typ av förändring som motionsskrivaren vill se. Det kan till exempel vara förslag på en ny kampanj, hur IOGT-NTO ska använda sina pengar, vilka kurser som ska genomföras eller förslag på nya material som ska tas fram.

Alla medlemmar i IOGT-NTO har rätt att skriva motioner till kongressen. Om man vill att det ska ligga mer tyngd bakom en motion kan man prata med andra medlemmar i IOGT-NTO för att se om de också vill vara avsändare. Det går också att skicka motionen via sin lokala IOGT-NTO-förening och/eller sitt IOGT-NTO-distrikt. Om årsmötet i föreningen eller distriktet väljer att ställa sig bakom motionen visar det att fler står bakom idén i motionen. Även IOGT-NTO-föreningar och distrikt kan skicka motioner till kongressen.

Ett tips är att redan nu börja fundera på om man vill skicka en motion till IOGT-NTO:s kongress och eventuellt skicka den till föreningens årsmöte först.

En motion ska innehålla en förklaring av vad det är man vill förändra eller göra, den ska innehålla en eller flera att-satser som är det beslut man vill att kongressen ska fatta och slutligen ska den innehålla en (eller flera) avsändare.

Motioner ska finnas på IOGT-NTO:s förbundskansli senast den **19 april 2015**, och kan skickas med post till IOGT-NTO, Box 12825, 112 97 Stockholm, eller e-post motion@iogt.se.

VÄLKOMNA TILL IOGT-NTO!

Här ser ni de IOGT-NTO-föreningar som nybildats sedan förra numret av Accent kom ut. Vi hälsar föreningarna, och deras medlemmar, välkomna in i IOGT-NTO-familjen och önskar er lycka till med verksamheten!

- Lf 6656 IOGT-NTO Somaliska Daryeel Kisa, Kisa, Östergötland
- Lf 6657 IOGT-NTO Dhallan, Navestad, Östergötland
- Lf 6658 IOGT-NTO Somaliland, Flen, Södermanland
- LF 6659 IOGT-NTO Fiqi, Spånga, Stockholm

ATT TÄNKA PÅ VID KONTAKT MED IOGT-NTO

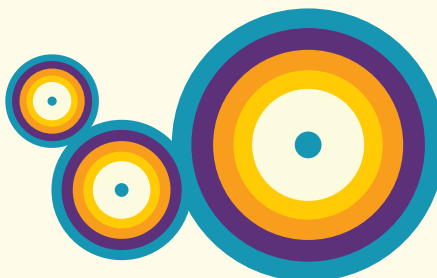
När du tar kontakt med IOGT-NTO för ärenden som rör ditt medlemskap, till exempel när du skickar brev till Medlemsservice, behöver du vara tydlig med vem du är genom att uppges både ditt för- och efternamn samt personnummer. Detta för att underlätta för den som tar emot ditt meddelande samt minska risken för att det blir fel. Det kan vara svårt att t.ex. veta vem som har ett nytt telefonnummer om ett brev endast är undertecknat med förnamn.

ALKOKOLL PÅ DISTANS

Under **våren 2015** kommer kursen Alkokoll på distans att genomföras. Det är en kurs som genomförs via internet. Ett perfekt tillfälle för dig som vill lära dig mer om alkoholfrågan och IOGT-NTO:s ställningstaganden runt denna drog. Läs mer och anmäl dig via vårt kalendarium på www.iogt.se/utbildningar.

MOBILAVTAL FÖR IOGT-NTO:S FÖRENINGAR OCH DISTRIKT

IOGT-NTO har förhandlat fram ett nytt avtal med Telia för mobilabonnemang. Med avtalet får alla IOGT-NTO:s föreningar och distrikt möjlighet att teckna fördelaktiga avtal för exempelvis sina anställda. Det finns ett flertal olika typer av abonnemang, med priser från 29 kr/månad för det billigaste. Är ni intresserade av att teckna ett telefonabonnemang för er förening/distrikt, kontakta helpdesk@sobernet.nu eller **08-672 60 04**.

FRÅN ÖVIK TILL JAFFNA – TIO ÅR EFTER TSUNAMIN

Tio år har nu gått sedan tsunamin i Sydostasien. Sri Lanka var ett av de länder som drabbades värst. Tack vare ett stort engagemang i Sverige och väl uppbyggda relationer på Sri Lanka, kunde IOGT-NTO-rörelsen göra stora hjälpinsatser. Direkt efter katastrofen levererades bland annat vattenreningsverk och matpaket och i ett senare skede byggdes hundratals hus och fiskebåtar.

Nu, tio år senare, har vi följt upp hjälparbetet och träffat några av de människor vi mötte då. Hur har det gått för dem? Den och andra frågor finns det svar på i ett studiematerial med film, webbaserad föreläsning och studiefrågor som vi tagit fram och som kan användas av föreningar. Kontakta info.global@iogt.se för mer information.

IOGT-NTO I SOCIALA MEDIER

Du vet väl att IOGT-NTO finns i flera olika sociala medier? Om du väljer att följa oss där finns det möjlighet att få löpande information om aktuella IOGT-NTO-aktiviteter.

- Facebook:
www.facebook.com/iogtnto
- Twitter: @iogtnto
- Instagram: @iogtnto

FÖLJ IOGT-NTO PÅ

TIPS PÅ ENGAGEMANG

- Berätta om Vit jul för dina vänner
- Bli medlem i IOGT-NTO:s bistånds-klubb Vänner i Världen
- Skriv en motion till din förenings årsmöte
- Tipsa om gott alkoholfritt till nyårs-festen
- Köp en Vit jul-lott via Miljonlotteriet

MEDLEMSNYTT TILL ALLA MEDLEMMAR MED E-POST

IOGT-NTO-förbundet har startat ett nytt elektroniskt nyhetsbrev, **Medlemsnytt**. Nyhetsbrevet skickas en gång i månaden till alla medlemmar som vi har en e-postadress till. Har du en e-postadress men inte fått Medlemsnytt? Hör av dig till oss så uppdaterar vi dina uppgifter i medlemsregistret. Maila oss på info@iogt.se.

KALENDARIUM 2015

JANUARI

23-25 ... Shift, träff 2
30 Accent nr 1 kommer ut

FEBRUARI

3 Musikleken, NBV
5-6 Distriktskonsulentsamling
7-8 Kurs-kurshelg, Tollare folkhögskola
23-30/4 Alkokoll på distans

MARS

6-8 Kontaktmannaträff, Tollare folkhögskola
8 Internationella kvinnodagen
13 Accent nr 2 kommer ut
31 Sista ansökningsdag Kursgårds- och samlings-lokalfonden

APRIL

17-19 ... Shift, träff 3
19 Motionsstopp till kongressen
24-26 ... Socialt forum, Arboga
29 Accent nr 3 kommer ut

MAJ

11-17 ... Folknykterhetens vecka
14 Folknykterhetens dag
29 Sista ansökningsdag IOGT-NTO:s Ungdomsstiftelse

JUNI

12 Accent nr 4 kommer ut
24-28 ... Kongress, Lund
28-5/7.. Almedalsveckan i Visby

AUGUSTI

18-20 ... Distriktskonsulentsamling
28 Accent nr 5 kommer ut

OKTOBER

2-4 Regional nätverksträff för kamratstöd
9 Accent nr 6 kommer ut
16-18 ... Regional nätverksträff för kamratstöd
19 Sista dag för anmälan till frågetävlingen Pumpen

NOVEMBER

6-8 Verksamhetsforum
11 Dag om IOGT-NTO:s sociala företag
12 Frågetävlingen Pumpen
13 Accent nr 7 kommer ut
25 Internationella dagen mot våld mot kvinnor

DECEMBER

1-6/1 ... Vit jul-kampanjen
18 Accent nr 8 kommer ut

Läs artiklar som bara publiceras på nätet:

accentmagasin.se/bonus

BILDSPEL

Foto: Christina Wendel

Uppväxt på behandlingshemmet. Radioprogramledaren Annica Triberg växte upp på ett privat behandlingshem för alkoholmissbrukare. Missbrukarna blev alla som hennes extrapappor. Läs mer på: accentmagasin.se/bonus

Se mer av Accent i sociala medier. Vi finns på Facebook, Twitter, Instagram, Youtube och Soundcloud.

Facebook: facebook.com/accentmagasin
 Twitter: @accentmag
 Instagram: @accentmag
 Youtube: youtube.com/user/tidningenaccent
 Soundcloud: soundcloud.com/accentmag

Andra saker på webben du inte vill missa

- Magnus Hedman: Har lika kul utan alkohol
- "Inför köpstopp på krogen"
- Nu söker fler hjälp för sitt medberoende
- Bästa Fika för Alla någonsin
- Spicedöden sätter drogen under luppen

REPORTAGE

Foto: Nathalie C. Andersson

Alkoholfria klubbtrenden fortsätter att sprida sig

Den nyktra trenden drar sig norrut. Studentkåren i Umeå kör i höst alkoholfri klubb och restaurangen Nyman's i Söderhamn drar igång en alkoholfri satsning.

Läs hela reportaget och se bilder på: www.accentmagasin.se/bonus

VIDEO

Foto: Arkivbild

Filmen skulle få fler att hålla supen borta

Även nykterhetsrörelsen har varit på propagandaintensiven. Ett exempel är stumfilmen där Stig som precis har gått ut skolan ställs inför stora provningar.

Se hela filmen på Accent:s Youtubekanal, direktlänk hittar du via: www.accentmagasin.se/bonus

Så mycket mer Accent – fast på internet

Visste du att Accent även finns på nätet?

På www.accentmagasin.se uppdaterar vi med nyheter flera gånger i veckan. En del av sakerna hamnar i tidningen, andra inte. Genom att gå in på www.accentmagasin.se/bonus kan du se några av de webbunika saker som vi tipsar om här på sidan.

Tipsa oss på Accent!

Finns det något du tycker vi borde skriva om? Har du andra idéer? Skriv till accent@iogt.se eller mejla direkt till vår digitalredaktör Nathalie C. Andersson: nathalie.andersson@iogt.se.

TEST-METOD	ÅR JUL-KRUBBAN PÅ BILDEN GJORD AV	KATT OCH SKO FÖR SJU- KA BARN	VIOLIN HOPPAS KRYSSLO- SARE PÅ	DEN SOM RAR OM DEN ÅR FÄRSK	TYPISK KRYSS- FAGEL	BLIR MANGA SOPPOR
UTSATT FÖR OBEHAG			MER INNE GJORDE VÄLAN VALAN			
		LÄTER BÄST SOM MUSIK	MODERN TEKNIK	BLIR MÄNNE MÄNGEN MYR	TORR HÖG- PLATA I ÖSTER	
FEMI- NINT	CENTRUM	SOM FOLK ÄR MEST	DE ÄR EUROPAS BISON SMILA	HÄR KAN MAN HITTA ESTER	KRITIK KAN MAN KOSING	VAR JU SGU:s TANKAR ISTADIGT
					DEL AV KÄK	CHARM BRUKAR BROTTS- LINGAR
PRÄST- PREDI- KAMENT		MÄNGEN I JULE- TIDER KNYTS		FINNS NÄRA TORNEÅ		ÄPPEL- SORT
			Accent nr 9-10	NÅGOT ATT SPOTTA I		
KRISTIAN II SADES VARA EN SÅDAN					EVA PERÓN	MÅNGA I OBOE- SOLO
PROGRAM- MET FÖR ODLAD MÅNGFALD			KAN MAN VARA RUSTAD TILL			SPECI- ELLT KORTSPEL FÄRSKOST
				MAR- GARIN	KRAFT- ORD	FORMA- LIST ÄR KUL PÅ HJUL
RUDOLF DANSARE		TYPISKT KRYP I KRYSS	GETT SVAR LEKAR MED ELD			MINDRE SOM UNGE
STYLIT- STÄLLE				PELAR- HELGON		PÄMINNER SOBER- RESOR OM
KALLAS KANISKE KLÄNNING				NUTIDA ÖVER- ENSKOM- MELSE	MASKIN- LÄRA	

Kryss och foto: Anders Perstrand

SKICKA IN OCH VINN!

Tjugan-lotter att vinna. Sex lotter vinner förstapristagaren, två lotter vardera får de tio som därefter har tur i dragningen. Skicka in lösningen till Accent, Box 128 25, 112 97 Stockholm, senast 21 januari 2015. Märk kuvertet Kryss 9-10/2014.

NAMN

ADRESS

POSTADRESS

VINNARE NR 7 2014

Första pris, sex Tjugan-lotter vinner **Kerstin Bjers**, Alvesta. Två Tjugan-lotter var vinner **Berit Nordgren**, Malmö, **AnnBritt Andersson**, Storvik, **Gulli Carlsson**, Köping, **Sofia Löfgren**, Västerås, **Berit Bohm**, Hallstahammar, **Helmer Svård**, Åby, **Gudrun Lernman**, Karlstad, **Eino Blixt**, Kristdala och **Siv Bång**, Alvesta. Accent gratulerar!

LÖSNING NR 7 2014

**Accent-kryss
nr 7-2014
Lösning**

		N		Ö	M		S		Ö
	L	Ä	T	S	A		S	A	L
N	I	D	A	R	O	S		K	Ä
	G	E	E		T	S	A	R	E
	G	Ä	N	G	L	Ä	T		K
									A
F	U	L		L	E	R	A	N	T
I	N	G	E	T	F	Ö	R	M	A
N	Y	Ä	R		K	Ä	K	I	N
	R	D	Ö	N	S	B	K	O	C
L	O	G	I		K	R	Y	P	T
	K	N		L	I	L	J	E	K
B	O	T	A	N	I	K		Ä	S
	K	A	N	I	N	S	L	U	T
	O	N	D		K	A	L	L	N
A	N	D		M	A	L	Ö	S	V

Posttidning B

Accent, Box 12825

112 97 Stockholm

TRÄFFAR DU VÅR NÄSTA IOGT-NTO-MEDLEM UNDER JULEN?

Nu under julen träffar du troligen många personer som du inte möter varje dag. Kusiner, fastrar, grannar, vänner och bekanta. Passa på att fråga de personer du möter om medlemskap i IOGT-NTO. Det finns många som vill vara en del av vår organisation, men som ännu inte fått frågan. Visst vill du dela med dig av vår nyktra gemenskap till fler?

Passa på att fråga NU, så bidrar du också till att IOGT-NTO växer.

www.iogt.se/blimedlem

